

Startnotitie Milieu Effect Rapportage

Reconstructie concentratiegebieden

Salland-Twente

Provincie Overijssel

4 juni 2002

P 1268-02
(2e ex)

Inhoud

<u>1</u>	<u>Inleiding</u>	3
<u>2</u>	<u>Gebiedsbeschrijving en probleemanalyse</u>	6
	<u>2.3.1</u> <u>Landbouw</u>	7
	<u>2.3.2</u> <u>Recreatie en toerisme</u>	9
	<u>2.4.1</u> <u>Water</u>	10
	<u>2.4.2</u> <u>Lucht: Stank en ammoniak</u>	12
	<u>2.4.3</u> <u>Natuur</u>	13
	<u>2.4.4</u> <u>Landschap en cultuurhistorie, landgoederen</u>	14
<u>3</u>	<u>Doelen van de reconstructie</u>	17
<u>4</u>	<u>Visie en alternatieven</u>	23
	<u>4.7.1</u> <u>Voorwaarden waaraan alternatieven moeten voldoen</u>	24
	<u>4.7.2</u> <u>Welke alternatieven?</u>	24
	<u>4.7.3</u> <u>Voorkeursalternatief</u>	25
	<u>4.7.4</u> <u>Meest milieuvriendelijk alternatief</u>	25
<u>5</u>	<u>Indicatie van te onderzoeken gevolgen</u>	26
<u>6</u>	<u>Procedure en besluiten</u>	28

Bijlage 1	Literatuur
Bijlage 2	Verklaring begrippen en afkortingen
Bijlage 3	Verklaring zonering en varkensvrije zones
Bijlage 4	Overzicht vigerend beleid en kaderstellende besluiten
Bijlage 5	Voorlopig beoordelingskader

Startnotitie m.e.r. Reconstructie Salland-Twente

1 Inleiding

1.1 *Waarom reconstructie van Salland en Twente?*

Salland en Twente behoren tot de (zand)gebieden in Zuid- en Oost-Nederland met een hoge veedichtheid (de zogenaamde concentratiegebieden). In deze gebieden doen zich verschillende problemen voor die met elkaar samenhangen. Kern van de problematiek in deze gebieden is de spanning tussen de (gewenste) functies op het platteland en bijbehorende ruimteclaims en milieukwaliteit. Het evenwicht tussen het gebruik en de kwaliteit van het landelijk gebied is verstoord:

- Landbouw vraagt ruimte voor extensivering.
- Natuur vraagt grond nieuwe natuurgebieden en verbindingszones.
- Water vraagt ruimte voor retentie.
- Burgers willen een plek om te wonen en groen om in te recreëren.
- Het bedrijfsleven heeft bedrijventerrein nodig.
- Daarnaast vragen de veterinaire risico's binnen de (intensieve) veehouderij (varkenspest, BSE, MKZ) toenemende aandacht.

Door de toegenomen intensiteit van de gebruiksfuncties in het landelijk gebied is de kwaliteit van milieu, landschap en natuur in de knel gekomen en zijn de verschillende functies (natuur, landbouw/veehouderij, recreatie en toerisme, wonen en werken) elkaar steeds meer in de weg gaan zitten. Zo hebben de natuurgebieden te lijden van een te grote voedselrijkdom (vermesting), te veel zure neerslag (verzuring) en van verdroging. De kwaliteit van het landschapsbeeld gaat op veel plaatsen achteruit. Ook de landbouw heeft last van vochttekort maar in natte perioden dreigt steeds meer wateroverlast. Veel veehouderijbedrijven kunnen zich op hun huidige plek niet ontwikkelen vanwege stank- en ammoniakregels. De laatste jaren is weer gebleken dat de grote veedichtheid niet alleen kwetsbaar is voor uitbraken van veeziekten, maar dat ook de financiële en maatschappelijke gevolgen daarvan groot zijn. Vanwege al deze problemen is al in 1997 de noodzaak gevoeld om te komen tot een samenhangende aanpak van de genoemde problemen door middel van een 'reconstructie van de concentratiegebieden'. Dit door een aanpak die gericht is op verschillende samenhangende doelen in het landelijk gebied. Deze doelen zijn het verbeteren van de omgevingskwaliteit (water, natuur, milieu, landschap), het maken van varkensvrije zones en het verbeteren van de economische omstandigheden en de leefbaarheid, met name het bieden van perspectief aan landbouwbedrijven.

Om gestalte te geven aan de reconstructie van de zandgebieden, heeft de regering, met steun van provincies, gemeenten, landbouworganisaties en andere partijen de Reconstructiewet concentratiegebieden opgesteld. De Eerste Kamer heeft deze wet op 29 januari 2002 aangenomen, samen met de Wet Ammoniak en Veehouderij. Deze wetten vormen een belangrijk kader voor de reconstructie. Algemeen doel is om te komen tot een meer duurzaam en leefbaar landelijk gebied. De wet draagt de provinciebesturen op een reconstructieplan te maken voor het reconstructiegebied in hun provincie en daartoe één of meer reconstructiecommissies in het leven te roepen. De reconstructiewet stelt dat reconstructieplannen binnen 9 maanden na inwerkingtreding van de wet klaar moeten zijn. De reconstructiewet is sinds 1 april in werking. De Reconstructiecommissie voor Salland en Twente heeft tot taak om, samen met de drie streekcommissies (voor respectievelijk Salland, Noordoost-Twente en Zuidwest-Twente), een ontwerp reconstructieplan op te stellen en het *vervolgens als advies aan het provinciebestuur aan te bieden. Daarna volgen inspraak en vaststelling door Provinciale Staten en goedkeuring door de ministers van LNV en VROM.*

1.2 Waarom een m.e.r.-procedure en startnotitie?

Op grond van de Wet milieubeheer wordt het verplicht om bij besluiten over een reconstructieplan een Milieu Effect Rapport (MER) te overleggen en de procedure voor milieu-effectrapportage (m.e.r.-procedure) te doorlopen. Doel van de m.e.r.-procedure is het milieubelang een volwaardige plaats te geven in de besluitvorming over activiteiten met mogelijk nadelige gevolgen voor het milieu.

In het MER komt te staan welke milieu-effecten te verwachten zijn als gevolg van het reconstructieproces. Ook geeft het MER aan welke realistische alternatieven er zijn. Provincie en reconstructiecommissie maken het MER en het Reconstructieplan tegelijkertijd in afzonderlijke maar samenhangende procedures. De voorliggende startnotitie is de eerste stap in de m.e.r.-procedure. De startnotitie biedt op hoofdlijnen informatie over de aanleiding en het doel van het initiatief, de m.e.r.-procedure en het te nemen besluit. De lezers (betrokkenen, de Commissie voor de milieu-effectrapportage en de wettelijke adviseurs) dienen voldoende informatie te krijgen over het initiatief en de onderwerpen die in het MER onderzocht zullen worden.

Met behulp van de startnotitie zullen richtlijnen worden opgesteld voor de inhoud van het milieu-effectrapport. Daarvoor vraagt het bevoegd gezag advies aan de Commissie voor de milieu-effectrapportage en de wettelijke adviseurs.

Het MER voor de reconstructie van Salland en Twente is bedoeld als een MER op zogenaamd 'strategisch niveau' (op het niveau van beleidsplannen, niet van concrete uitvoeringsgerichte maatregelen), passend bij het abstractieniveau van het reconstructieplan. De milieu-effecten van afzonderlijke MER-plichtige maatregelen in het reconstructieplan moeten later worden bepaald. Dit laatste gebeurt - na afronding van het reconstructieplan - waar nodig in de latere planuitwerkingen per deelgebied door middel van MER's op locatie- en inrichtingsniveau. Op dat moment kunnen er weer opnieuw m.e.r.-procedures nodig zijn.

Figuur 1.1 laat de samenhang zien tussen de m.e.r.-procedure en reconstructieplan-procedure. Hoofdstuk 6 geeft daarvan een meer gedetailleerd overzicht.

Figuur 1.1: Samenhang tussen m.e.r.-procedure en reconstructieplan-procedure.

1.3 Inspraak

De startnotitie is bedoeld om eenieder de gelegenheid te bieden opmerkingen te maken over de gewenste inhoud van het milieu-effectrapport (MER). Daarbij gaat het om de volgende vragen:

- Is u op hoofdlijnen duidelijk geworden wat de reconstructie voor het landelijk gebied kan betekenen ?
- Bent u van mening dat alle relevante te onderzoeken (milieu-)aspecten beschreven staan in de startnotitie?

De (inspraak)reacties worden meegenomen bij het formuleren van de richtlijnen. Deze richtlijnen bevatten inhoudelijke eisen waaraan het op te stellen MER moet voldoen. Schriftelijke reacties kunnen binnen een termijn van 4 weken na ter inzage legging worden ingediend bij het bevoegd gezag:

Bevoegd gezag reconstructie Salland en Twente
College van Gedeputeerde staten van de provincie Overijssel
Eenheid Economie, milieu en toerisme, t.a.v. de heer Leo Menkveld
Postbus 10078, 8000 GB Zwolle.
Tel: 038-4251702, Fax: 038-4252703. E-mail: l.r.menkveld@prv-overijssel.nl

Waar en wanneer de startnotitie kan worden ingezien wordt bekend gemaakt door middel van advertenties in lokale en regionale bladen.

1.4 *Initiatiefnemer en bevoegd gezag*

De initiatiefnemer van de reconstructie Salland en Twente is:
De reconstructiecommissie Salland-Twente, in opdracht van het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel, postbus 10078, 8000 GB Zwolle. Eenheid Landbouw, natuur en landschap, t.a.v. dhr. Lourens de Jong.

In overeenstemming met het besluit van Provinciale Staten van februari 1989 is GS bevoegd gezag in alle handelingen en beslissingen bij de m.e.r.-procedure.

Bevoegd gezag reconstructie Salland en Twente:
College van Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel
Eenheid Economie, milieu en toerisme, t.a.v. de heer Leo Menkveld.
Postbus 10078, 8000 GB Zwolle.
Tel: 038-4251702, Fax: 038-4252703. E-mail: l.r.menkveld@prv-overijssel.nl

1.5 *Opbouw van deze startnotitie*

Hoofdstuk 2 bevat een beschrijving van de huidige situatie en problemen in Salland en Twente. Dit gebeurt voor alle onderwerpen die in de reconstructie en het MER aan de orde zullen komen. Hoofdstuk 3 geeft een meer uitgebreide uiteenzetting over de doelen van de reconstructie. Hoofdstuk 4 geeft aan op welke wijze in het reconstructieproces alternatieven voor het reconstructieplan en het MER ontwikkeld zullen worden. In hoofdstuk 5 kunt u lezen op welke manier deze alternatieven in het MER beoordeeld zullen worden op de milieu-effecten en sociaal-economische effecten. Hoofdstuk 6 tenslotte bevat een overzicht van eerder genomen besluiten die van invloed zijn op de reconstructie, het beleidskader en de m.e.r.-procedure.

In bijlage 1 staat aangegeven welke informatie gebruikt is bij het opstellen van deze startnotitie. Bijlage 2 bevat een verklarende woordenlijst.

2 Gebiedsbeschrijving en probleemanalyse

2.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat een voorlopige beschrijving op hoofdlijnen van de huidige situatie en problemen in Salland en Twente. Dit voor alle onderwerpen die in de reconstructie en het MER aan de orde zullen komen. Ook zijn in dit hoofdstuk al enkele op hoofdlijnen te verwachten ontwikkelingen beschreven, nog zonder rekening te houden met reconstructie. Dit zijn de zogenaamde 'autonome ontwikkelingen'. Momenteel wordt door en met de streekcommissies gewerkt aan een uitgebreid onderzoek naar de huidige situatie (2001) en autonome ontwikkelingen. Het MER zal op basis daarvan een uitgebreidere beschrijving van huidige situatie en autonome ontwikkelingen bevatten. Het resultaat van het lopende onderzoek levert een 'nulmeting' van de huidige situatie (2001) en autonome ontwikkelingen. In de toekomst kan het effect van maatregelen in het kader van reconstructie en gebiedsgericht beleid afgezet worden tegen deze nulmeting. Zo is zichtbaar te maken of deze maatregelen voldoende bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen.

2.2 Gebiedsafbakening van het reconstructiegebied Salland en Twente

In het reconstructiegebied Salland-Twente zijn drie deelgebieden onderscheiden. Deze deelgebieden hebben samenhangende gemeenschappelijke kenmerken en eveneens een samenhang in maatschappelijke problematiek. Ook in bestuurlijk opzicht vertonen de gebieden samenhang. Uiteraard is de samenhang binnen deze gebieden niet exclusief. Ook over de gebiedsgrenzen heen zijn verbanden te onderscheiden. De drie deelgebieden (ook weergegeven op kaart 1) zijn:

Salland

Bestaande uit de gemeenten Deventer, Bathmen, Olst, Raalte (met uitzondering van de voormalige gemeente Heino), Ommen en een klein deel van de gemeente Dalfsen. Ommen is uitsluitend vanwege de landelijke begrenzing van het reconstructiegebied bij de reconstructieproblematiek betrokken. In de verdere toekomst wordt er van uitgegaan dat Ommen bij het gebiedsgerichte werken participeert in Noordoost-Overijssel.

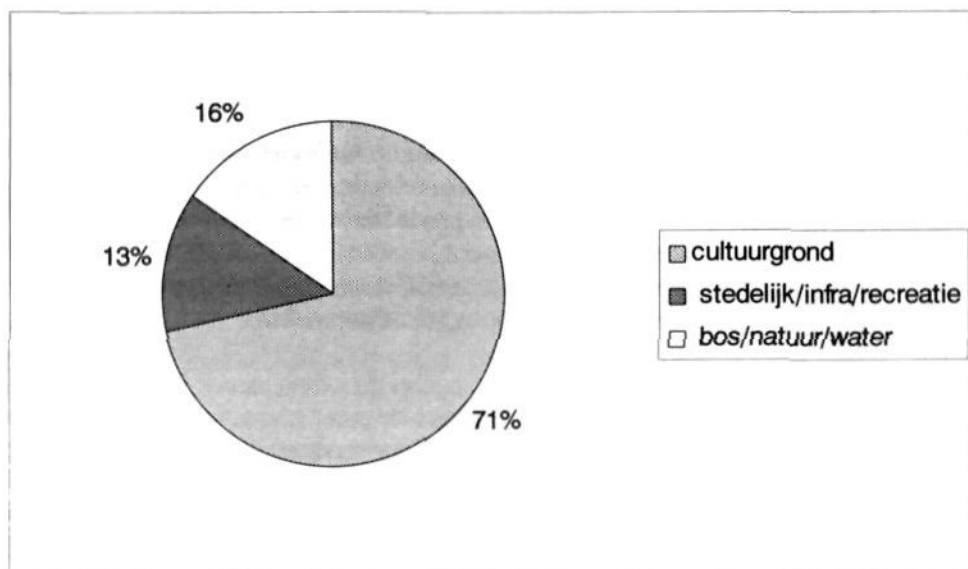
Noordoost-Twente

Bestaande uit de gemeenten Losser, Oldenzaal, Denekamp (naamswijziging in Dinkelland met ingang van 1 juni 2002), Tubbergen, Twenterand (voormalige gemeenten Vriezeveen en Den Ham) en één vertegenwoordiger namens Netwerkstad Twente (de gemeenten Enschede, Hengelo, Borne, Almelo), het laatste met het oog op de afstemming in het noordelijke stadsrandgebied.

Zuidwest-Twente

Bestaande uit de gemeenten Haaksbergen, Hof van Twente, Rijssen, Hellendoorn, Wierden, Enschede, Hengelo, Borne, Almelo. Wat betreft de reconstructieproblematiek op hun grondgebied en de overgangsproblematiek aan de Zuidwestelijke stadsranden worden de steden inhoudelijk bij het gebied Zuidwest-Twente betrokken. Met ingang van 1 januari 2002 is het Pilotproject Hart van Twente beëindigd en ondergebracht in Zuidwest-Twente.

Het reconstructiegebied Salland-Twente heeft een oppervlakte van circa 204.000 ha. Hiervan is circa 143.000 ha cultuurgrond, circa 26.000 ha stedelijk gebied, infrastructuur en recreatieterrein en circa 35.000 ha bos, natuur en water (CBS,1996). Zie ook figuur 2.1.

Figuur 2.1: Verdeling grondgebruik in Salland en Twente (CBS,1996).

In Salland en Twente wonen in 2001 (CBS) in totaal circa 770.000 mensen, waarvan circa 170.000 in Salland (met in Deventer 85.000 inwoners) en circa 600.000 in Twente (met in Enschede 150.000 inwoners, in Hengelo 80.000 en in Almelo 70.000). Het aantal inwoners per vierkante kilometer in Salland en Twente samen is gemiddeld circa 380, wat overeenkomt met de gemiddelde bevolkingsdichtheid in heel Nederland. In Twente bedraagt het aantal inwoners per vierkante kilometer gemiddeld circa 435 en in Salland circa 270. Hoewel reconstructie gaat over het landelijk gebied (87% van de totale oppervlakte van Salland en Twente), is daarbij op te merken dat Salland en met name Twente behoorlijk verstedelijkte gebieden zijn.

2.3 Huidige situatie en ontwikkelingen in landbouw en recreatie en toerisme

Een belangrijk doel van de reconstructie is het scheppen en benutten van kansen voor een duurzame economische ontwikkeling voor met name landbouw en recreatie en toerisme. Deze paragraaf gaat in op de hoofdlijnen van huidige situatie, ontwikkelingen en knelpunten van landbouw en recreatie en toerisme. Een specifiek onderdeel bij landbouw is de veterinaire veiligheid, een essentieel onderdeel van de reconstructie.

2.3.1 Landbouw

Veterinaire veiligheid

De grote veedichtheid en de vele contacten tussen verschillende bedrijven maken Salland en Twente extra kwetsbaar voor veeziekten, zoals recent nog weer gebleken is met de MKZ-crisis. Dit brengt niet alleen veel ellende en schade voor de veehouderijbedrijven met zich mee maar ook een ontwrichting van het openbare leven in grote gebieden. De ontwikkeling naar grotere en meer gesloten bedrijven is in dit kader een gunstige autonome ontwikkeling. Varkensvrije zones zijn gepland langs IJssel en Vecht.

Landbouwstructuur

Onderstaande cijfers over de landbouwstructuur zijn met name gebaseerd op de gebiedsbeschrijvingen van de Dienst Landelijk Gebied. De landbouw is met 71 % van de totale oppervlakte de grootste ruimtegebruiker van het reconstructiegebied Salland-Twente. In Salland-Twente liggen in totaal circa 7.800 landbouwbedrijven. Bijna de helft van deze bedrijven is echter zeer klein en vanuit economisch perspectief niet te beschouwen als een volwaardig landbouwbedrijf. Mede daardoor is eenderde van de bedrijven een nevenberoepsbedrijf, waarbij het grootste deel van

het inkomen van buiten de landbouw komt. Ongeveer eenderde van de bedrijven behoort tot de grotere bedrijven. De belangrijkste vorm van landbouw en veruit de grootste grondgebruiker binnen de landbouw is de melkveehouderij. De tweede belangrijke vorm van landbouw is de intensieve veehouderij (met name varkens en in mindere mate kippen). Intensieve veehouderij komt voor op gespecialiseerde varkens- en pluimveebedrijven, maar ook als nevental op melkveebedrijven. Plaatselijk komen ook akker- en tuinbouw voor. Naast gespecialiseerde bedrijven (met één productietak) komen ook gemengde bedrijven voor met meerdere productietakken, bijvoorbeeld bedrijven met melkveehouderij én varkens. Het aandeel biologische landbouw (0,5 tot 1% van alle bedrijven) en verbrede landbouw (landbouwbedrijven met niet-agrarische neventakken zoals recreatie en agrarisch natuurbeheer, 6% van alle bedrijven in Salland) is nog zeer bescheiden.

Onder invloed van internationale marktontwikkelingen en maatschappelijke eisen aan de landbouw zal de al jaren voortgaande schaalvergroting naar minder maar grotere en meer gespecialiseerde bedrijven doorzetten. De totale landbouwproductie zal zich meer en meer concentreren op deze grotere bedrijven, die grond, productierechten en bedrijfslocaties overnemen van stoppende bedrijven. De biologische landbouw ontwikkelt zich langzaam maar zeker en de verbrede landbouw groeit in omvang en professionaliteit. De grote gronddruk in samenhang met de geringe grondmobiliteit bemoeilijkt de gewenste schaalvergroting en extensivering van de landbouw. Toch zal naar verwachting de landbouw ook in de toekomst in oppervlakte de belangrijkste gebruiker en een belangrijke beheerder van het landelijk gebied blijven.

In het Structuurschema Groene Ruimte 2 is aangegeven dat de milieubelasting (vermesting, verzuring, verdroging) op 350.000 ha landbouwgebied rond de grotere kernen van de ecologische hoofdstructuur in Nederland dient te verminderen. Inclusief watermaatregelen (bijvoorbeeld waterberging) gaat het om bijna 500.000 ha. Het perspectief in deze gebieden ligt volgens het Structuurschema Groene Ruimte 2 vooral in de extensieve melkveehouderij. Waar nodig dient het rijk (volgens het Structuurschema) te betalen voor de gevraagde 'groene diensten' op deze hectares en het overige landbouwgebied. Daarbij gaat het om betalen voor bijvoorbeeld openstelling van paden, inrichting en beheer van natuur en landschap, waterberging.

De verkaveling in een deel van het landbouwgebied is niet optimaal en volgens het onderzoek Milieukwaliteit Landelijk Gebied is 40% van de landbouwgebieden in Overijssel verdroogd.

Mestoverschot en mestverwerking

Veel bedrijven met intensieve veehouderij (met name varkens en kippen) hebben veel te weinig grond voor de geproduceerde mest. Deze mest moet voor een groot deel naar akkerbouwbedrijven, ook buiten Overijssel, afgezet worden. Ook de melkveehouderij heeft in een deel van het gebied een zodanig hoge veebezetting per hectare dat moeilijk is te voldoen aan toekomstige milieuregels voor kwetsbare gebieden en droge zandgronden. Hoewel er op landelijk niveau gemiddeld wellicht nauwelijks meer een mestoverschot is in Nederland, zijn er nog wel regionale knelpunten. Mestverwerking kan een oplossing zijn, maar deze verkeert nog hoofdzakelijk in een pril stadium, is duur en erg afhankelijk van de economische ontwikkeling in de veehouderij. Toekomstige ontwikkelingen in de milieuregels, bijvoorbeeld het ook in Nederland eventueel onverkort toepassen van de Nitraatrichtlijn van de EU, zullen dit knelpunt eerder aanscherpen dan verkleinen.

Vestigingssituatie van veehouderijbedrijven ten opzichte van stank- en ammoniakregels

De in mei 2002 in werking tredende Wet ammoniak en veehouderij kent een emissieplafond voor ammoniak toe aan veehouderijbedrijven binnen 250 meter afstand van voor verzuring kwetsbare delen van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur. Daarnaast geldt in deze zone een oprichtingsverbod voor nieuwe veehouderijen. Intensieve veehouderijbedrijven kunnen alleen ter plaatse nog uitbreiden als door middel van stalaanpassingen de totale huidige emissie van ammoniak, gecorrigeerd op basis van emissie-arme normen, niet toeneemt. Voor rundveehouderijbedrijven geldt een emissieplafond dat toereikend is voor 110 melkkoeien met 77 stuks jongvee. Binnen het reconstructiegebied Salland-Twente liggen in totaal ruim 300 bedrijven met een intensieve veehouderijtak binnen 250 meter van kwetsbare delen de PEHS (overeenkomstig het voormalige ammoniakreductieplan in het kader van de Interimwet ammoniak en veehouderij). Op grond van de

nieuwe Wet ammoniak en veehouderij kunnen nog (kleine) wijzigingen optreden. In hoeverre de genoemde ruim 300 bedrijven als toekomstbedrijf (dat in de toekomst wellicht wil groeien) zijn aan te merken wordt nog onderzocht. Aannemelijk is dat wellicht niet meer dan eenderde van de ruim 300 bedrijven is aan te merken als toekomstbedrijf.

Ook op basis van stankregels in het kader van de milieuvergunningen zal een deel van de intensieve veehouderijbedrijven nu niet meer kunnen uitbreiden. Om hoeveel bedrijven het gaat is nog niet bekend. Wellicht nog deze zomer wordt voor de reconstructiegebieden een nieuwe stankwetgeving van kracht die voor de verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden soepeler stankregels zal bevatten. Bijlage 4 bevat hierover meer informatie. Naast bedrijven die niet meer kunnen uitbreiden zijn er heel wat bedrijven die op grond van stank- en ammoniakregels nog fors kunnen uitbreiden.

Vrijkomende agrarische bebouwing en 'rood voor rood'

Buiten de bebouwde kommen in Salland en Twente bedraagt het aantal woningen nu al een veelvoud van het aantal agrarische bedrijven. Door de voortgaande afname van het aantal agrarische bedrijven zullen er in de komende 15 jaar meer locaties met alleen een woonfunctie bijkomen. De provincie Overijssel wil (zoals weergegeven in het Koepelplan reconstructie Salland-Twente), los van de landelijk sloopregeling, een eigen sloopregeling inzetten die is toegespitst op regionaal maatwerk in het kader van de reconstructie. De bedoeling is om met afrondende woningbouw aan harde kernranden de sloop van leegkomende stallen te financieren.

2.3.2 Recreatie en toerisme

De inhoud van deze paragraaf is voornamelijk ontleend aan de Natuurgebiedsplannen van de provincie Overijssel. Noordoost-Twente is vanwege natuur, landschap en cultuurhistorie aantrekkelijk voor recreatie en toerisme. Toerisme en recreatie zijn belangrijke economische factoren in het gebied. Knelpunten zijn het beperkte aanbod van wandel- en ruitpaden, onvoldoende gevarieerd aanbod bij kampeerbedrijven (te weinig mogelijkheden voor toeristisch kamperen) en weinig aanbod voor verblijf bij particulieren. Rond de steden in Twente is de druk op het buitengebied groot en is er behoefte aan meer gebruiks natuur en uitloopmogelijkheden. (Nieuwe) natuur dient daarom voldoende te worden ontsloten. Door ontwikkeling van natuur en landschap, ook met voldoende paden, kan aan deze wensen tegemoet gekomen worden. Voorbeelden zijn meer natuurlijke beken en graslanden, gebruiks natuur bij de steden en meer inhoud geven aan het begrip 'Hof van Twente'. Voor recreatie en toerisme belangrijke elementen in Twente zijn ook de steden Ootmarsum, Delden en Diepenheim en de landgoederen. Salland biedt ruime mogelijkheden voor wandelen en fietsen. De IJssel wordt gepromoot als cultuur- en natuurrivier (onder meer Hanzesteden, natuurtoerisme), met onder meer diverse recreatieve routes.

Plaatselijk doen zich knelpunten voor tussen de ligging en het gebruik van recreatiebedrijven en -voorzieningen en natuur en landschap. Bij een deel van de recreatiebedrijven bestaat behoefte aan meer ruimte ten behoeve van kwaliteitsverbetering.

2.4 *Huidige situatie en ontwikkelingen in de omgevingskwaliteit*

Omgevingskwaliteit is het samenhangende systeem van water-, milieu-, natuur- en landschapskwaliteit. De gebruiksfuncties van wonen, werken (waaronder landbouw) en recreëren stellen elk hun - soms tegenstrijdige - eisen aan de omgevingskwaliteit. Omgekeerd hebben de gebruiksfuncties invloed op de omgevingskwaliteit. Door de toegenomen intensiteit van het gebruik van het landelijk gebied is de kwaliteit van milieu en natuur achteruit gegaan en zijn de verschillende functies elkaar steeds meer in de weg gaan zitten. De reconstructie heeft tot doel om deze neerwaartse spiraal te doorbreken door de milieu-, natuur- en landschapskwaliteit binnen een redelijke termijn op een gewenst of aanvaardbaar niveau te brengen. Dit alles in onderlinge samenhang, leidend tot een goede landschappelijk samenhang tussen bodem, watersysteem, infrastructuur, bodemgebruik, milieu, natuur en stad.

2.4.1 Water

Waterkwantiteit: Huidige situatie en knelpunten

In Twente komt de neerslag snel tot afvoer via de beken doordat het niet gemakkelijk via de ondoordringbare lagen in de ondergrond (keileem, klei, leem) kan stromen. Door bebouwing, ook op plaatsen die daarvoor vroeger te nat waren, zijn de piekafvoeren verder versterkt. Het Dinkel- en Regge-bekken vergaren uiteindelijk alle neerslag die oppervlakkig of via de ondergrond wegstroomt. Door de aanleg van het Twentekanaal watert momenteel bijna het hele gebied ten zuiden van dit kanaal niet meer af op de Regge maar op het Twentekanaal. Nabij de beken, ten noorden van de lijn Hengelo-Hengevelde, is inundatie(overstroming) in het verleden gewoon geweest. In de vorige eeuw werden gronden drooggelegd, ontgonnen en herverkaveld. Beken zijn rechtgetrokken en verdiept waardoor het water versneld wordt afgevoerd.

Door het snelle afvoeren van water, in zowel de stad als het landelijke gebied, treedt er verdroging van natuurgebieden en ook landbouwgronden op. Door de snelle ontwatering van Twente komen benedenstreams in Regge en Vecht hoogwaterproblemen voor bij extremen neerslag. Enschede en Oldenzaal liggen hoog en eigenlijk vrij droog. Hengelo en Borne liggen in een zone met doorvoer van bovenstreams water. Almelo wordt helemaal omarmd door afvoerstelsels en was in het verleden een waterbergingsgebied.

De ondergrond van Salland bestaat uit een pakket goed doorlatende zanden. Salland wordt dan ook wel eens gekenschetst als één grote zandbak. Door deze eigenschap reageert het grondwater snel op de slootwaterstanden. Voor de landbouw heeft deze eigenschap als voordeel dat hoge grondwaterstanden relatief eenvoudig en snel zijn te verlagen. Nadeel is dat de kans op verdroging hierdoor ook vrij groot is. Van oorsprong waterden de beken vanaf de heuvelruggen af op de IJssel. Tegenwoordig vindt de afvoer plaats via de Zand- en Soestwetering die het water richting Zwolle en Zwarte Water sturen. Het noordelijke gebied rondom Ommen kenmerkt zich door samenkomst van de Overijsselse rivieren de Vecht en de Regge. Door snelle ontwatering van het Twentse achterland komen hier bij extreme neerslag hoogwaterproblemen voor.

Overstromingen komen in Salland tegenwoordig nauwelijks meer voor. Water wordt nu snel richting Zwolle afgevoerd, wat daar tot problemen leidt. Vroeger waren overstromingen in de winter op een aantal plekken heel gewoon. Dit gold met name voor de Dortherbeek en de Schipbeek nabij Bathmen, de Soestwetering nabij het Wolbroeken, en het gebied ten noorden van Raalte. In de 20^e eeuw zijn landbouwgronden drooggelegd, ontgonnen en herverkaveld. Beken werden rechtgetrokken en verdiept. Om de nu optredende verdroging tegen te gaan zijn technische maatregelen ingezet zoals wateraanvoer (uit de IJssel en de Vecht) en het door middel van stuwen instellen van zomer- en winterpeilen.

Waterkwantiteit: Ontwikkelingen, watersysteembenadering

Het watersysteem lijkt niet meer opgewassen tegen de huidige en toekomstige opgaven, getuige de recente wateroverlast, verdroging van natuur en landbouw, de verslechtering van de (grond)waterkwaliteit en daardoor ook aantasting van de natuur. Een natuurlijk watersysteem heeft een aantal kenmerken die er in de laatste eeuw steeds meer uit zijn gehaald, bijvoorbeeld: de mogelijkheid om (in geval van veel neerslag) water voldoende vast te houden of te bergen. Bij een meer watersysteemgerichte benadering is het belangrijk om uit te gaan van plannen op stroomgebiedsniveau. Water (grond- én oppervlaktewater) heeft vaak invloed op grotere afstand. De beïnvloeding speelt zich vooral af binnen stroomgebieden. Kaart 2 biedt een overzicht van hoofdwatgangen (en daarmee een indicatie van stroomgebieden) in Salland en Twente.

De Commissie Waterbeheer 21e eeuw en het kabinet zoeken de oplossing in een veerkrachtiger watersysteem dat tegen een stootje kan. Hoofdpunten daarin zijn:

- Water eerst zoveel mogelijk vasthouden, vervolgens bergen en dan pas afvoeren. Meer afstemming van de ruimtelijke ordening op de eisen en mogelijkheden van het watersysteem.

- Kapitaal-intensieve functies (bijvoorbeeld verstedelijking) en teelten worden nog vaak gepland op plaatsen waar het watersysteem niet zonder fors ingrijpen aan de gestelde voorwaarden kan voldoen. Functies zullen zich in de toekomst vaker moeten voegen naar het watersysteem.

De provincie Overijssel heeft deze aanpak voor Overijssel uitgewerkt in de 'Ontwerp-Kadernota ruimtelijke visie voor het stroomgebied Vecht/Zwarte Water', dat ook een deel van het reconstructiegebied omvat. De Ontwerp-Kadernota is het startdocument voor het opstellen van stroomgebiedsvisionen en ook een belangrijk kader voor het reconstructieplan. Ingeschat is dat 6% (30.000 ha) van de oppervlakte het stroomgebied nodig is voor het aanpassen van watergangen, regelmatige waterberging (met name beekdal) en gebieden voor tijdelijke wateropvang in buitengewoon natte omstandigheden (bergingsgebieden). Aandachtspunt daarbij is om te streven naar zoveel mogelijk functiecombinaties. De gebieden die als 'winterbed' zijn aangeduid op kaart 4 zijn de laaggelegen gebieden en beekdal die nu al bij natte omstandigheden (gemiddeld eens in de circa 10 jaar) min of meer met wateroverlast te maken hebben. In het kader van Waterbeheer 21^e eeuw wordt voor deze gebieden nog nader beleid uitgewerkt dat in hoofdlijnen zal neerkomen op het volgende:

- Het weren van nieuwe kapitaalintensieve functies (bijvoorbeeld verstedelijking) in deze gebieden via het ruimtelijk beleid.
- Met name de gebieden die zijn aangeduid als winterbed zijn zoekgebied voor waterberging. Dit betekent dat in delen van het zoekgebied locaties gereserveerd zullen worden voor gecontroleerde waterberging, met verschillende frequenties van benutting (bijvoorbeeld gemiddeld eens in de 100 of 200 jaar).

De verwachting is dat in de komende eeuw de extreme afvoeren op de Rijn (en IJssel) groter zullen worden. Bij eventuele maatregelen langs het Overijsselse deel van de IJssel zal het naar verwachting vooral gaan om dijkverleggingen en 'groene' rivieren'. Voor deze maatregelen is extra ruimte nodig.

Waterkwaliteit

Nitraatconcentratie in het grondwater

Volgens het onderzoek Milieukwaliteit Landelijk Gebied wordt op circa 85% van de zandgronden in Nederland en het reconstructiegebied Salland-Twente de nitraatnorm van 50mg per liter in het bovenste grondwater overschreden tot een niveau van enkele malen de normwaarde. Volgens de recente Verkenning MINAS en milieu van het RIVM behoort Twente tot de gebieden in Nederland met de hoogste overschrijdingen van nitraat in grondwater, met name omdat hier weinig of geen pyriet in de bodem zit. Waar wel pyriet voorkomt leidt hoge uitspoeling van stikstof tot andere problemen zoals harder en sulfaatrijker grondwater. Met het huidige beleid zullen ook op termijn de doelen niet te halen zijn. Dit komt met name omdat een zeer groot deel van het reconstructiegebied behoort tot de droge zandgronden waar stikstof makkelijk uitspoelt naar het grondwater en waarvoor mogelijk strengere bemestingsnormen gaan gelden. In het kader van de extensivering van de melkveehouderij (commissie Koopmans) is het de bedoeling om in het kader van de reconstructie de extensivering van de melkveehouderij te bevorderen in en nabij voor nitraat en stikstof kwetsbare gebieden.

Stikstof- en fosfaatbelasting van het oppervlaktewater

Uit het onderzoek Milieukwaliteit Landelijk Gebied blijkt dat in Overijssel en dan met name in het reconstructiegebied vrijwel nergens de streefwaarde voor stikstof en fosfaat in oppervlaktewater wordt gehaald. De landbouw is verantwoordelijk voor ongeveer 50% van de fosfaatbelasting. Andere belangrijke bronnen zijn riooloverstorten, ongezuiverde lozingen en effluent van rioolwaterzuiveringsinstallaties. Door het voorgenomen beleid zal de belasting met stikstof op termijn met circa 40% afnemen. Volgens de Verkenning MINAS en Milieu van het RIVM gaat de afname van fosfaat in oppervlaktewater sneller dan de afname van stikstof, met name door vermindering van de lozingen door rioolwaterzuiveringsinstallaties en industrie. Volgens deze verkenning liggen de concentraties stikstof en fosfaat in oppervlaktewater nog steeds een factor twee tot drie boven de norm.

De geplande bemestingsnormen vanaf 2003 zullen weinig effect hebben op de uitspoeling van fosfaat omdat er in de afgelopen halve eeuw door de hoge mestgiften ophoping van fosfaat in de bodem heeft plaatsgevonden. Deze ophoping gaat nog steeds door omdat in de mestregels vanaf 2003 nog een fosfaatverlies van 20 kg per ha per jaar wordt geaccepteerd. Van alle landbouwgrond in Salland en Twente is circa 80% fosfaatverzadigd. De kans op uitspoeling van fosfaat is en blijft op deze gronden groot.

De kaarten 3 en 4 geven een beeld van de gebieden met bijzondere eisen aan de waterkwaliteit. Het gaat om de waterwingebieden met bijbehorende grondwaterbeschermingsgebieden, de wateraandachtsgebieden natuur (met name gericht op terugdringing van de verdroging binnen de PEHS) en de stroomgebieden met streefbeeld kwaliteitswater (gericht op natte natuurwaarden binnen de EHS).

Bestrijdingsmiddelen

In grond- en oppervlaktewater komen vaak te hoge concentraties van sommige bestrijdingsmiddelen voor. In het algemeen gaat het terugdringen van deze overschrijdingen te langzaam.

2.4.2 Lucht: Stank en ammoniak

Stank

Er zijn geen gegevens bekend over de mate waarin stankgevoelige objecten overbelast zijn in het kader van de regels rond milieuvergunningen. Waarschijnlijk is dat bij een deel van de veehouderijbedrijven wel het geval. In het jaar 2010 mag er op grond van het Overijsselse milieubeleid geen sprake meer zijn van ernstig stankgehinderden. Naar aantal gehinderden is de landbouw de belangrijkste veroorzaker van stankhinder (Bron: Onderzoek Milieukwaliteit Landelijk Gebied, provincie Overijssel, 1999).

Ammoniak

De uitstoot (emissie) van ammoniak (een vluchtige stikstofverbinding) uit de landbouw in Salland en Twente vormt een belangrijk aandeel in de neerslag (depositie) van stikstof (via de lucht) op natuurgebieden in Salland en Twente. Een groot deel van deze natuurgebieden bevat waardevolle plantensoorten en andere organismen die niet bestand zijn tegen stikstofdepositie die hoger is dan 700 tot 1400 mol stikstof per ha per jaar (de zogenaamde kritische depositiewaarden). Kaart 5 geeft een voorlopig beeld van voor verzuring kwetsbare delen van de ecologische hoofdstructuur.

Onderstaande gegevens komen uit het onderzoek Milieukwaliteit Landelijk Gebied. Het totale depositieniveau van stikstof varieerde in 1996 voor verschillende delen van het reconstructiegebied van 2000 tot meer dan 5000 mol stikstof per ha per jaar. Het aandeel van gebiedseigen ammoniak (gemiddeld in te schatten op 40% van de totale depositie) in dat gemiddelde varieert in een groot deel van het gebied van 1000 tot 2000 mol stikstof per ha per jaar met plaatselijke uitschieters tot meer dan 5000 mol stikstof per ha per jaar. Dit beeld wordt bevestigd door het recentere onderzoek Nulmeting Gebiedsgericht beleid Zuid-Twente, dat depositiegegevens over 1999 bevat. Met name de gebiedseigen ammoniak, die voor een groot deel al weer dichtbij de bron neerslaat zorgt voor de lokale hoge uitschieters in depositieniveau. De depositie als gevolg van de overige bronnen ligt als een vrij gelijkmatige 'deken' over Salland en Twente. Dit betekent ook dat de gebiedseigen ammoniak een belangrijk deel van het probleem is dat voor een groot deel in het eigen gebied is op te lossen. Naast de depositie als gevolg van de gebiedseigen emissie dragen ook nog andere bronnen bij aan de depositie van stikstof in Salland en Twente. Daarbij gaat het om overig Nederland en het buitenland, met behalve ammoniak ook depositie van stikstofoxiden uit verkeer, huishoudens en industrie.

De toekomstige eisen aan stallen zullen naar verwachting op termijn een reductie van 35% van de emissie uit stallen met zich meebrengen. Volgens het onderzoek Milieukwaliteit Landelijk Gebied zal de depositie in grote delen van Overijssel in 2010 niet gedaald zijn tot de kritische waarden en daar juist in de gebieden met veel vee ver boven blijven met deposities van 2000 tot 3000 mol stikstof per ha per jaar, met lokale uitschieters tot meer dan 4000 mol stikstof per ha per jaar.

2.4.3 Natuur

De paragraaf natuur is met name gebaseerd op de Natuurgebiedsplannen van de provincie Overijssel.

Karakteristiek van de huidige natuur.

In Twente komen veel bronnen en beken voor. Ook liggen er een aantal relatief grote natuurgebieden als De Borkeld, het Buurserzand en het Haaksbergerveen. Noordoost-Twente is een gevarieerd cultuurlandschap met hoge natuurwaarden: bossen, heide, hoogveen, beken, bronnen, broekgebieden, weidevogelgebieden en kleine landschapselementen. De in Salland belangrijkste natuurwaarden zijn kwelgebieden (o.a. Pleegsterweiden), heiderestanten, landgoederen en weidevogelgebieden. Het rivierengebied vormt een vooraanstaand onderdeel van het Nederlandse rivierengebied met natuurwaarden van (inter-)nationaal niveau. De IJssel is een belangrijke verbinding tussen de Gelderse Poort en het grote natuurcluster IJsseldelta, Wieden, Weerribben. Ook zijn er belangrijke dwarsrelaties met de Veluwe, landgoederen en binnendijkse komgebieden. De belangrijkste natuurwaarden betreffen de grote betekenis als broedgebied voor vele bedreigde vogelsoorten, de internationale betekenis voor doortrekkende en overwinterende vogelsoorten, de betekenis voor stroomdalflora en het voorkomen van bijzondere bostypen (bijvoorbeeld Duursche Waarden).

Knelpunten en ontwikkelingen

De natuur in het reconstructiegebied staat onder grote druk. Landbouw, natuur, stad en infrastructuur komen in elkaars nabijheid voor en zijn sterk met elkaar verweven. Het gebied kent een hoge milieubelasting van water, lucht en bodem en is sterk versnipperd. Grote bevolkingsconcentraties komen voor in de nabijheid van aantrekkelijke landschappen en een belangrijk deel van de hoofdinfrastructuur van Overijssel loopt door dit gebied. Een probleem zijn de voortgaande versnippering en verstoring van het landelijk gebied door uitbreiding van stedelijk gebied en aanleg van infrastructuur. De stedenband Enschede-Hengelo-Borne-Almelo vormt steeds meer een barrière voor uitwisseling tussen de rustige en natuurlijke gebieden. De landbouw is intensief. Verzuuring en vermessing vormen een bedreiging voor bodem, water en natuur. Het watersysteem is in hoge mate aangepast aan de vroegere eisen die stelden dat water snel moest worden afgevoerd en dat landbouwgronden en stedelijk gebied droog moesten worden gehouden. De keerzijde daarvan is dat veel beken nog maar nauwelijks een natuurlijk karakter hebben en dat zowel de natuur als de landbouw verdrogen. Volgens het onderzoek Milieukwaliteit Landelijk Gebied is 65% van de natuurgebieden in Overijssel verdroogd. Beektrajecten met een hoge mate van natuurlijkheid komen hierdoor nog maar beperkt en verspreid voor. Doordat de beken van Zuid-Twente meestal hun beginpunt in het gebied zelf hebben, zijn er goede mogelijkheden voor beekherstel. Het behouden, herstellen en ontwikkelen van de (gewenste) natuurkwaliteit is niet mogelijk zonder het oplossen van de beschreven problemen. De paragrafen 2.4.1 (Water) en 2.4.2 (Ammoniak) geven meer informatie over deze knelpunten.

De ruggengraat van het Overijsselse natuurbeleid om problemen op te lossen wordt gevormd door de Ecologische Hoofdstructuur. De ecologische hoofdstructuur bestaat uit kerngebieden en ecologische verbindingzones. De kerngebieden zijn de grotere aaneengesloten bestaande en te realiseren bossen, natuurgebieden en cultuurlandschappen met hoge natuurwaarden. Ecologische verbindingzones vormen de verbinding tussen deze gebieden. Een specifiek nieuw onderdeel van de ecologische hoofdstructuur zijn de 'robuuste verbindingen'. In het reconstructiegebied Salland-Twente gaat het om robuuste verbindingen tussen de Veluwe en Duitsland en tussen het Drents Plateau en de Holterberg, zoals opgenomen in de 'Vijfde nota ruimtelijke ordening' en het 'Structuurschema Groene Ruimte 2' (kabinetsstandpunt). De provincies werken deze robuuste verbindingen momenteel verder uit in verkenningen en doen vervolgens een voorstel aan het rijk waarna de definitieve besluitvorming plaatsvindt (eind 2002/begin 2003, zie nadere gegevens in bijlage 4). Kaart 6 biedt een overzicht van het samenhangende netwerk van natuurgebieden in Salland en Twente. Om de ecologische hoofdstructuur te kunnen realiseren dienen in het totale reconstructiegebied Salland-Twente circa 7.500 ha nieuwe natuur te worden aangelegd en voor circa 6.500 ha landbouwgrond beheersovereenkomsten te worden afgesloten. De realisatie van de nieuwe natuur gaat te langzaam,

onder meer door de geringe grondmobiliteit, en komt bovendien te versnipperd tot stand zodat minder dan gewenst gekomen kan worden tot grotere aaneengesloten eenheden natuur (bijlage 4 geeft meer informatie).

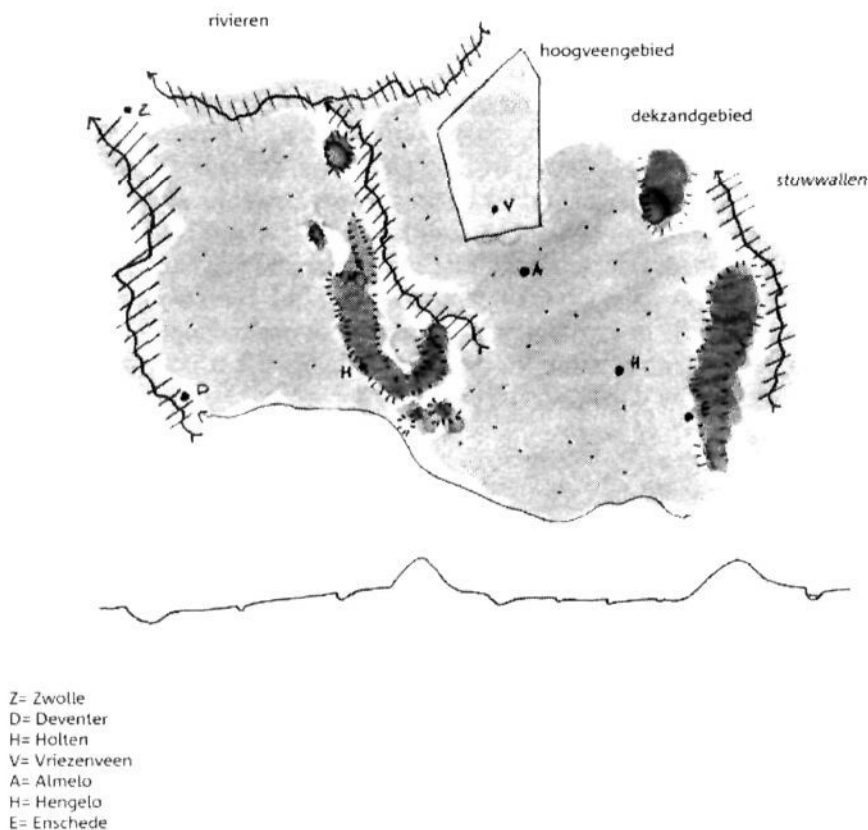
Het natuurbeleid besteedt extra aandacht aan soorten waarvoor herstel en uitbreiding van natuur- en bosgebieden niet voldoende is. Deze soorten zijn voor hun voortbestaan in veel gevallen (mede) afhankelijk van het agrarisch cultuurlandschap binnen en buiten de ecologische hoofdstructuur. Voor deze soorten belangrijke gebieden hebben vaak een wettelijke beschermde status op basis van de Vogelrichtlijn, de Habitat-richtlijn en de Natuurbeschermingswet. Deze gebieden zijn weergegeven op kaart 7.

2.4.4 Landschap en cultuurhistorie, landgoederen

Karakteristiek

De inhoud van deze paragraaf is met name gebaseerd op het Landschapgebiedsplan Overijssel en de gebiedsbeschrijvingen van de Dienst Landelijk Gebied. Op hoofdlijnen zijn in het reconstructiegebied vier landschapstypen te onderscheiden: de rivieren en beken, de stuwwallen, het hoogveengebied en tenslotte het grote tussen deze gebieden gelegen dekzandgebied (zie figuur 2.1).

Figuur 2.1: Hoofdstructuur van het landschap van het reconstructiegebied.

In het kleinschalige Overijsselse landschap zijn agrarische bedrijven ingebed in een fijnmazige structuur van landschapelementen, waaraan het predikaat 'Overijssel, de tuin van Nederland' is ontleent. De verscheidenheid aan landschappen is een van de kroonjuwelen van Overijssel.

Kenmerkend voor Noordoost-Twente zijn de essen, kampen, en het heideontginnings- en beekdallandschap van de Dinkel. Opvallend zijn de stuwwallen van Oldenzaal en Ootmarsum met relatief grote hoogteverschillen. Zuid-Twente is, naast veel overeenkomsten met Noordoost-Twente, als volgt te karakteriseren: Het beekdallandschap van de Regge, het veenontginningslandschap rond het Haaksbergerveen en het voorkomen van grote steden. Een bijzonder kenmerk is het grote aantal landgoederen. Salland bestaat uit een mengeling van het oudere kampenlandschap en het jongere heideontginningslandschap. Opvallend zijn de weteringen en de Sallandse heuvelrug. Met name in het westen van Salland bevinden zich veel landgoederen. De uiterwaarden de IJssel maken onderdeel uit van een grootschalig rivierenlandschap.

Vanwege de grote cultuurhistorische waarde zijn binnen het reconstructiegebied Salland-Twente de volgende gebieden door het rijk benoemd als zogenaamde Belvederegebieden: Vecht en Regge, Noordoost-Twente en Zuid-Twente (weergegeven op kaart 8). Daarmee behoren deze gebieden tot de cultuurhistorisch meest waardevolle gebieden van Nederland waar het beleid gericht is op het in stand houden en ontwikkelen van de cultuurhistorische waarde. Daarbij dienen ook recente en actuele ontwikkelingen te worden betrokken, aangezien die ontwikkelingen bij het verstrijken van de tijd deel zullen uitmaken van het cultureel erfgoed.

Er is circa 25.000 ha bos in Salland en Twente. Het bos heeft vele waarden, onder andere voor natuur, recreatie en toerisme en de houtproductie. Veel bos is onderdeel van een landgoed, waarvan naast bos en tuin of park ook landbouwbedrijven met wei- en akkerlanden deel uitmaken. In Salland en Twente zijn veel landgoederen, waarvan een belangrijk deel nog in particulier beheer. Vanwege rangschikking onder de Natuurschoonwet zijn de landgoederen intensief ontsloten voor recreatief medegebruik. Enkele voorbeelden van (zeer grote) landgoederen zijn Weldam en Twickel. Doelstelling van de landgoedeigenaren is handhaving van de op het landgoed aanwezige functies en waarden (natuur, landschap, cultuurhistorie, landbouw, houtteelt). Doorgaans zijn dergelijke landgoederen al lang in de familie en is het beheer gericht op het voortzetten van de traditie en het bewaren van het erfgoed. Andere belangrijke bosbezitters en -beheerders zijn het Staatsbosbeheer, de Vereniging Natuurmonumenten, de Stichting het Overijssels Landschap, de Stichting Edwina van Heek en gemeenten.

Knelpunten en ontwikkelingen

De kwaliteit van het landschap staat onder druk van een sluipende nivellering. Dit betekent dat verschillende landschappen en gebiedsdelen steeds meer op elkaar gaan lijken als gevolg van ruimtelijke ontwikkelingen zoals verstedelijking en schaalvergroting in de landbouw. De aanwezigheid van dynamiek vanuit verschillende grondgebruiksvormen leidt zowel tot nivellering van bestaande waardevolle landschappen als tot mogelijkheden om nieuwe landschappen te creëren. Sommige functies eisen meer ruimte, bijvoorbeeld door de toegenomen welvaart en mobiliteit: verstedelijking, infrastructuur, recreatie, natuur. Maar ook de oude functies, zoals waterbeheer en landbouw, veranderen. Voor de toekomst ligt er een 'ontwerpogave': een opgave om het landschap zo vorm te geven, dat identiteit en variatie versterkt worden, terwijl ontwikkelingsruimte voor de functies geboden wordt. De reconstructie is in de Derde Architectuurnota aangewezen als één van de tien 'grote projecten' waarvoor een ontwerpende benadering gewenst is. De ontwerpende benadering bepaalt de planontwikkeling mede vanuit de geschiedenis, het karakter en mogelijkheden van het landschap en het watersysteem. Er ligt hier een forse uitdaging om mede invulling te geven even aan deze ontwerpogave. Dit om te komen tot een goed evenwicht tussen behoud en vernieuwing, resulterend in een goede landschappelijke en functionele kwaliteit van Salland en Twente. Het rijk geeft ook extra aandacht en extra geld voor versterking van de 'groenblauwe dooradering'. Deze moet zowel natuur, recreatie, cultuurhistorie als waterbeheer dienen en tegelijk de beeldkwaliteit van het landschap verhogen.

Rond de steden in Twente is de druk op het buitengebied groot en is er behoefte aan meer gebruiksnatuur en uitloopmogelijkheden. Het rivierenlandschap van de IJssel zal in samenhang met de gewenste natuurontwikkeling geleidelijk veranderen in een meer natuurlijk en aantrekkelijk rivierenlandschap met grotere contrasten tussen natuur en cultuur en tussen open en dicht.

De landgoederen worden als economische eenheid beheerd: de rendabele functies betalen voor de instandhouding van de onrendabele delen. De landbouw is de economische kurk van veel landgoederen. Door de kleinschaligheid van het landschap, de verwevenheid van natuur en landbouw (depositiebeleid) en de ligging van veel landgoederen in kwetsbare en natte delen van Overijssel (PEHS) staat ook deze laatste economische pijler onder zware druk. De wens tot omvorming van landbouwgrond naar natuurterrein versmalt de basis van de landbouw en maakt extensivering van de aanwezige pachthoeves moeilijk. Door de intensieve ontsluiting en de recreatieve aantrekkelijkheid neemt de recreatie op delen van landgoederen ongewenste vormen aan.

3 Doelen van de reconstructie

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de doelen van de reconstructie meer in detail beschreven. Paragraaf 3.2 geeft de hoofdlijnen van de doelen die het rijk hanteert voor de reconstructie, zoals weergegeven in de Reconstructiewet concentratiegebieden en in het concept-rijkstoetsingskader reconstructieplannen. Dit toetsingskader is belangrijk omdat het reconstructieplan voor Salland en Twente uiteindelijk goedgekeurd moet worden door het rijk en omdat het rijk een belangrijk deel van het benodigde geld voor de reconstructie zal moeten betalen.

3.2 Doelen vanuit de reconstructiewet en het rijkstoetsingskader reconstructieplannen

In de artikelen 4 en 5 van de ontwerp reconstructiewet concentratiegebieden staan de volgende doelen:

“Ter bevordering van een goede ruimtelijke structuur van de concentratiegebieden, in het bijzonder met betrekking tot landbouw, natuur, bos, landschap, recreatie, water, milieu en infrastructuur, alsmede ter verbetering van een goed woon-, werk- en leefklimaat en van de economische structuur, vindt in deze gebieden een reconstructie plaats op grond van deze wet. De reconstructie omvat de gecoördineerde en geïntegreerde voorbereiding, vaststelling en uitvoering van maatregelen en voorzieningen, waaronder in ieder geval maatregelen en voorzieningen:

- a. ter verbetering van de ruimtelijke structuur ten behoeve van de landbouw, mede teneinde de veterinaire risico's voortvloeiend uit een hoge veedichtheid te verminderen;*
- b. ter verbetering van de kwaliteit van natuur en landschap; en*
- c. ter verbetering van de kwaliteit van milieu en water.”*

Het rijk vraagt aan de provincies om het reconstructieplan aan de hand van het toetsingskader te onderbouwen en te verantwoorden. Alle planvereisten uit de Reconstructiewet en de RUN zijn harde voorwaarden. Het rijk zal daarop dus toetsen. Waar mogelijk moeten doelen in afrekenbare eenheden zijn uitgedrukt. Het rijk zal niet alleen beoordelen op afzonderlijke doelen, maar ook op de mate van integraliteit.

Onderstaand kader geeft een beknopte samenvatting van het (voorlopige) overzicht van rijksdoelen die betrokken zullen worden bij de toetsing van het reconstructieplan (concept 18 maart 2002). Rode draad bij de toetsing zal zijn het bijdragen aan het realiseren van de doelen, integraliteit en financieel beslag.

Financiering en ambities:

- Het reconstructieplan moet voorzien zijn van een kostenraming en kostenverdeling over belanghebbenden/verantwoordelijken.
- Doelen in artikel 5 van de reconstructiewet vormen de basis voor de financiële beoordeling van de plannen.
- De rijksmiddelen zijn voor een deel gekoppeld aan de doelen. In de reconstructieplannen moet daarom staan wanneer welke doelen gerealiseerd kunnen worden.

Ruimtelijk en veterinair:

- Aangeven van integrale zoneringsgebieden: Landbouwontwikkelingsgebieden, verwevingsgebieden, extensiveringsgebieden en varkensvrije zones. Bijlage 3 geeft een verklaring van deze begrippen.
- Afstemming van deze zones met de zones in aangrenzende reconstructiegebieden.
- Rekening houden met de rijksnota's op het gebied van ruimtelijke ordening, water, milieu, cultuurhistorie, landschap en natuur.

Water:

- Watersysteembenadering, water vasthouden en bergen.
- Vervuiling grond- en oppervlaktewater reduceren tot een aanvaardbaar niveau.
- Aangeven gewenst grond- en oppervlaktewaterregime, reductie verdroging.
- Locatiekeuze van functies die van invloed zijn op en afhankelijk zijn van het watersysteem.
- Terugdringen tot nul van ongezuiverde lozingen en riooloverstorten.
- Optimaliseren watervoorziening voor alle functies.
- De watertoets is van toepassing op het reconstructieplan.

Milieu:

- Vermindering depositie van ammoniak op de EHS. Prioriteit bij grote natuurkernen.
- Verminderen van het aantal overbelaste stankgevoelige objecten.
- Aangeven op welke wijze waar welk deel van de kwaliteitsdoelstellingen voor N (stikstof: nitraat in grondwater, stikstof in oppervlaktewater) en P (fosfor, in grond- en oppervlaktewater) wordt gerealiseerd. Prioriteit bij de grotere natuurkernen.

Natuur:

- Realiseren van de totale oppervlakte van de EHS in 2018 en van de gewenste natuurkwaliteit op deze oppervlakte EHS in 2020.
- Realiseren robuuste verbindingen voltooid in 2020.
- EHS en robuuste verbindingen verankeren in ruimtelijk beleid.
- Adequaat beschermen van bedreigde en beschermde soorten in de aangewezen gebieden: Natuurbeschermingswet, Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn.

Landschap en architectuur:

- Uitwerking geven aan een ontwikkelingsgerichte landschapsstrategie en aan de kwaliteitsimpuls (Groenblauwe dooradering).
- Behouden en ontwikkelen identiteit, verscheidenheid en beleving van het landschap.
- Functionele inrichting ten behoeve van de gebruiksfuncties.
- Stimuleren afbraak van oude bedrijfsgebouwen door middel van een ruimte voor ruimte benadering.
- Optimaliseren van functiecombinaties en aangeven van het effect daarvan op de landschapskwaliteit.
- Gebruik maken van de creatieve en integrerende kracht van ontwerpers.
- Cultuurhistorische en architectonische kwaliteiten en cultuurhistorische identiteit zijn richtinggevend voor het reconstructieplan, o.a. Belvedergebieden.

Landbouw:

- Aangeven welke landbouw zich waar duurzaam kan ontwikkelen door ontwerpen van een integrale zonering in landbouwontwikkelingsgebied, verwevingsgebied en extensiveringsgebied.
- Aangeven maatregelen omgevingskwaliteit, bereiken extensivering in kwetsbare gebieden in 2010.
- Aangeven van gebieden en maatregelen in het kader van de extensivering melkveehouderij.
- In stand houden van de bereikte grondgebondenheid op lange termijn zeker stellen.
- Aangeven waar de externe productieomstandigheden voor de landbouw moeten worden aangepast.
- Aangeven waar en op welke wijze vestigingslocaties van intensieve veehouderij zijn te realiseren.
- Invulling beheersfunctie van de landbouw voor het landelijk gebied en andere groene diensten.
- Stimuleren biologische landbouw in relatie tot de landelijke doelstelling 10% van de oppervlakte in 2010.
- Aangeven behoefte aan herinrichting ten behoeve van productieomstandigheden voor de landbouw.

Duurzame verbetering economische Structuur

- Aandacht voor het ontwikkelen van werkgelegenheid in de landbouw en van groene diensten door landbouwbedrijven.
- Ontwikkelen van toeristisch-recreatieve bedrijvigheid.
- Vestiging van nieuwe vormen van bedrijvigheid in agrarische gebouwen.
- Ontwikkelen van alternatieve vormen van energieopwekking, groene stroom.

Recreatie en toerisme:

- Realiseren toegankelijkheid en aantrekkelijkheid van het landschap voor recreatie en toerisme.
- Inzicht in uitbreidingsmogelijkheden en saneringsnoodzaak van bestaande verblijfsrecreatie in groene contourgebieden.
- Bijdragen aan groen in en om de stad (G30, grote steden).

Woon-, werk- en leefklimaat:

- Bijdragen aan een goed woon-, werk- en leefklimaat, o.a. sociale cohesie, culturele identiteit, betrokkenheid van burgers bij de ontwikkeling van het landelijk gebied.

3.3 Doelstellingen van de reconstructie van Salland en Twente

Gedeputeerde Staten van Overijssel (GS) hebben op 26 februari 2002 het Koepelplan Reconstructie Salland-Twente voorlopig vastgesteld. Het zal na verwerving van advies van de Adviescommissie Sterke steden, vitaal platteland (SSVP) op 25 maart 2002 definitief vastgesteld kunnen worden. Vanaf dat moment is het de formele opdracht van GS aan de reconstructie - en streekcommissie(s). Onderstaand volgt een samenvatting van deze opdracht.

Centrale doelstelling is een totale verbetering van de kwaliteit van het landelijk gebied.

GS sluiten aan bij de rijksprioriteit, maar breiden die uit met een aantal sociale en economische aspecten en willen dit laten uitwerken in het Reconstructieplan Salland-Twente. Daarbij kan geput worden uit –in een parallel circuit- nog te maken sociale en economische schetsen.

Het Reconstructieplan Salland-Twente kan aansluiten op de ervaringen van de reconstructiepilot Hart van Twente en het huidige gebiedsgerichte beleid en de resultaten daarvan meenemen. Het reconstructieplan leidt tot een uitvoeringsproces van 12 jaren (met elke 4 jaar een periodieke herijking van beleid en prioriteiten). Het gaat bij reconstructie om grote veranderingen en de uitvoering daarvan zal dan ook veel tijd en veel geld vergen. Daar zullen GS en haar partners samen de schouders onder moeten zetten. *GS denken aan ondernemers en grondeigenaren, maar ook aan medeoverheden en maatschappelijke instellingen en belangengroepen.* GS willen de gezamenlijke oplossingskracht van die betrokkenen benutten bij het verder invullen van het reconstructieproces. Vooral de streekcommissies moeten hier het voortouw bij nemen. Een eerste stap daarbij is het nastreven van *commitment* (draagvlak en medeverantwoordelijkheid) over de gewenste veranderingen in het landelijk gebied.

Het reconstructieplan gaat dus een integrale visie bevatten op de ontwikkelingen, waarin alle doelstellingen in hun onderlinge samenhang aan bod komen. Het moet concrete maatregelen en projecten bevatten voor realisatie van de reconstructiedoelstellingen die op afzienbare termijn uitvoerbaar zijn. Het reconstructieplan is ook de concrete uitwerking van (een groot deel van) onze provinciale strategische plannen (waterhuishoudingsplan, milieubeleidsplan en streekplan), waterschaps- en gemeentebeleid, EU- en rijksbeleid, wetgeving en richtlijnen.

Uitgangspunt voor het opstellen van het reconstructieplan is dat het huidige *beleid* van provincie en rijk zo veel mogelijk gevolgd wordt. Dit beleid is immers niet uit de lucht komen vallen: het sluit aan bij tal van veranderingen in het landelijk gebied die vaak mede door dit beleid werden en worden gestuurd of gefaciliteerd. Wettelijke *regelgeving* is hard. Als echter blijkt dat die regelgeving of ons beleid op onderdelen niet (goed) tot integrale oplossingen kan leiden, dan kunnen de commissies met onderbouwde alternatieven naar ons komen. GS zullen dit dan in overweging nemen en zonedig met het Rijk kortsluiten. Het is immers juist deze reconstructie waaruit nieuwe kansen en creatieve oplossingen kunnen voortkomen. Daar stellen GS zich ontvankelijk voor op.

Het provinciale beleid in het Streekplan, het Waterhuishoudingsplan en het Milieubeleidsplan kent doelstellingen met meestal een tamelijk hoog abstractieniveau. In het reconstructieplan is het noodzakelijk om tot uitwerking en concretisering van deze doelstellingen te komen. Zo moet een doelstelling als het verminderen van nitraatverontreiniging onder andere 'vertaald' worden naar op droge zandgronden aan te wijzen nitraatgebieden waar bijvoorbeeld melkveehouderijbedrijven uitgeplaatst kunnen worden, welke voorwaarden daarbij gelden en in welke periode realisatie voorzien is. Hier ligt er voor de streekcommissies een opdracht om – op basis van nu bekende informatie - die concretisering vorm te geven. In mei 2002 moeten alle nulwaarden (zogenaamde

nulmeting) ingevuld zijn en bij de oplevering van het deelplan in september 2002 moet het doelrealisatieschema compleet ingevuld zijn. Die twee fasen zijn er, omdat gaandeweg de planvorming in 2002 meer informatie beschikbaar zal komen, er dan meer doelen concreet benoemd kunnen worden en het doelrealisatieschema verder door de streekcommissies ingevuld kan worden. Het doelrealisatieschema met de daarin opgenomen doelen, nulwaarden, en maatregelen, is de basis van het Uitvoeringsprogramma reconstructie. Daarnaast is het doelrealisatieschema ook een belangrijk hulpmiddel voor de benodigde monitoring van de (latere) uitvoering van beleid. Immers, de resultaten van onze beleidsinspanningen en daarmee evaluatie van de gestelde doelen kunnen gevolgd worden. Aangezien de doelen en te kiezen maatregelen voor de realisatie daarvan per gebied kunnen variëren, geven GS deze opdracht aan de streekcommissies. De in mei 2002 beschikbaar komende informatie is ook input voor de milieu-effect-rapportage.

De zonet genoemde nulwaarde is de aanduiding van de bestaande situatie voor de diverse beleidsonderwerpen in het jaar 2001. De nulwaarde is van belang om de beginsituatie te markeren, zodat later na planuitvoering - zeg maar 12 jaar na nu - zichtbaar kan worden welke resultaten bereikt zijn en welke doelen gehaald zijn.

Naast fysiek-ruimtelijke beleid gaat reconstructie ook over versterking van de economische structuur en over verbetering van de leefbaarheid. Het reconstructieplan zal daarom ingaan op de integrale ontwikkeling van het platteland inclusief economische en sociaal-maatschappelijke aspecten. Via een parallel circuit wordt gewerkt aan de opstelling van economische en sociale schetsen bestaande uit een analyse van de economische respectievelijk sociale situatie per gebied en een uitwerking van voorstellen op programmaniveau op economisch en sociaal gebied. De resultaten daarvan zullen als input aan de streekcommissies aangeboden worden.

GS vragen de reconstructiecommissie een centraal kader te maken voor reconstructiezonering en een ruimtelijk ontwerp. In die zonering moeten de wettelijk aangegeven landbouwontwikkelings-, verweings- en extensiveringsgebieden verwerkt worden. Daarin moet ook ruimtelijk beleid voor water, landschap en milieu verwerkt worden. Kenmerkend voor deze zonering is de gerichtheid op ontwikkeling, op het mogelijk maken van dynamiek. In dit verband past ook het gedachtegoed van een 'ontwerpde benadering, zoals in de Architectuurnota bepleit is.

GS vragen de commissies ook toepassing van een nieuwe vorm van een "ruimte voor ruimte-regeling" voor reconstructie uit te werken. Dit staat los van de landelijke fosfaatopkoop en stallensloopregeling (RBV) die afgelopen jaar van kracht was, maar nu formeel beëindigd is. Om verwarring te voorkomen spreken GS verder van het instrument 'rood - voor - rood'.

Er moet voor de deelplannen en het reconstructieplan een passend ambitieniveau gekozen worden. Immers, wat baat het om een prachtig maar duur plan te maken waarvoor later onvoldoende middelen voor uitvoering beschikbaar komen? Het rijk redeneert ook zo en heeft in haar toetsingskader staan dat er geen goedkeuring komt voor reconstructieplannen die financieel niet uitvoerbaar zijn. Toch willen GS de commissies wel aanmoedigen met creativiteit en vrijmoedigheid aan de slag te gaan. Immers, goede plannen helpen vaak bij de werving van uitvoeringsmiddelen.

Tabel 3.1 geeft een op het doelrealisatieschema van de provincie Overijssel gebaseerd overzicht van reconstructiedoelen voor Salland en Twente. Incidenteel zijn onderwerpen toegevoegd en meer aansluitend gemaakt op basis van het concept-rijkstoetsingskader voor reconstructie. Bijlage 5 geeft een overzicht van bij de beleidsdoelstellingen behorende operationele doelen en indicatoren. Zoals hierboven al omschreven zullen de streekcommissies het doelrealisatieschema nader invullen per deelgebied voor met name de operationele doelen. Per operationeel doel zal elke streekcommissie aangeven in welk jaar welk (tussen)doel bereikt zal moeten zijn en met welke maatregelen. Alle streekcommissies zullen uitgaan van het realiseren van de doelen van het voor de reconstructie relevante vastgestelde rijksbeleid, zoals weergegeven in de verschillende rijksnota's en het rijkstoetsingskader (zoals weergegeven in 3.2 en 3.3). Een bijzonder punt van aandacht in het reconstructieplanproces is het afstemmen en ruimtelijk laten aansluiten van de uitwerking van de doelen en maatregelen tussen de drie deelgebieden.

Tabel 3.1: Doelstellingen voor de reconstructie in Salland en Twente.

Thema	Doelstellingen
Landbouw	Verminderen van de veterinaire kwetsbaarheid
	Versterken en verbreden van de economische basis en behouden en versterken van de rol van de landbouw in beheer landschap en open ruimte en overige groene diensten en diensten t.b.v. waterbeheer.
	Verbeteren van de externe productie-omstandigheden (verkaveling, waterhuishouding)
	Verbeteren ruimtelijke structuur van de landbouw in samenhang met overige functies in het landelijk gebied door middel van integrale zonering
	Grondgebondenheid van de landbouw bevorderen
Recreatie en toerisme	Vergroten belevingswaarde en ontwikkelen van recreatieve voorzieningen in het landelijk gebied
	Opheffen van knelpunten tussen verblijfsrecreatie en natuur en landschap
Leefbaarheid (en economie algemeen)	Toestaan van verantwoorde vormen van wonen en werken in vrijkomende agrarische bebouwing
	Ruimte voor ruimte-regeling (rood voor rood) voor sanering stallen in kwetsbare gebieden
Water	Herstel veerkracht, vergroten veiligheid, verbeteren kwaliteit en inrichting van watersystemen, vasthouden en bergen van water.
	Vermindering van verdroging van natuurgebied en landbouwgrond
	Grondwaterkwantiteitsbeheer (waterwinning, zuinig en effectief gebruik van grondwater)
	Verbeteren van de waterkwaliteit (Emissiereductie, kwaliteit van grond- en oppervlaktewater), realiseren waterkwaliteitsdoelstellingen in de gebieden met 'kwaliteitswater'
Milieu (Lucht)	Stank: Verminderen van het aantal geurgehinderden
	Ammoniak: Verminderen van depositie op kwetsbare gebieden
Natuur	Realiseren van de oppervlakte natuurgebied in de PEHS
	Verbinden van natuurgebieden met verbindingszones en robuuste verbindingen
	Verbeteren natuurwaarden van de bestaande natuurgebieden (realisatie kwalitatieve natuurdoelen EHS)
Landschap en cultuur-historie	Behouden en verbeteren van de kwaliteit van het landschap
	Behouden en verbeteren van aardkundige en archeologische waarden
	Behouden en ontwikkelen van cultureel erfgoed, waaronder landgoederen met een multifunctioneel karakter

3.4 Beleidskaders

Bijlage 4 geeft een overzicht van het belangrijkste beleidsdocumenten van de overheid die mede van belang zijn voor de reconstructie in Salland en Twente. Tevens wordt een doorkijk geboden naar besluiten die nog komen. Voor de inhoud van het vastgestelde beleid wordt naar de betreffende nota's verwezen. In het koepelplan is aangegeven hoe GS bij de reconstructie willen omgaan met de hoofdlijnen van het beleidskader:

De regelgeving en beleidskaders van de Europese Unie, het Rijk en de provincie bevatten de belangrijkste doelen die in het reconstructieplan dichterbij realisatie gebracht moeten worden. Daarnaast zijn er uiteraard beleidsdoelen van waterschappen en gemeenten. Onderstaand verwijzen GS slechts kort naar dit beleid, omdat GS het bekend veronderstellen. Het gaat naast de Reconstructiewet bij regelgeving respectievelijk beleid om:

1. De *EU- en rijksregelgeving* omvat onder meer het volgende: Europese richtlijn nitraat, EU - Vogelrichtlijn, EU - Habitat richtlijn, EU- Kaderrichtlijn water, IPPC, (aangekondigde) Wet Stankhinder veehouderijen, Wet ammoniak en veehouderij, Natuurbeschermingswet.
2. Het *rijksbeleidskader*. In het Rijkstoetsingskader stelt het Rijk dat in het reconstructieplan aangegeven moet worden op welke wijze gehoor wordt gegeven aan *rijksnota's* op het gebied van ruimtelijke ordening, water, milieu, cultuurhistorie, landschap en natuur. GS gebruiken voor de toetsing dit rijkstoetsingskader alhoewel dit verder gaat dan de bij de reconstructiewet behorende Rijksuitgangspuntennota (RUN). Bij het opstellen van de reconstructieplannen dient in ieder geval beleid uit de volgende rijksnota's te worden betrokken: Natuur voor mensen, mensen voor natuur; Voedsel en Groen; Structuurschema groene ruimte 1; Structuurschema Groene ruimte 2 voorzover dit nieuw beleid betreft en financieel en instrumenteel gedekt is; NMP3; NMP4; NW4; Waterbeheer in 21ste eeuw; Vijfde nota ruimtelijke ordening alleen die onderdelen die deel uitmaken van het rijkstoetsingskader en waar overeenstemming met de provincies over is (zie voetnoot 1): Nota Belvedere, Architectuurnota; Nota Wonen; en de kabinetsstandpunten ten aanzien van de revitalisering van het landelijk gebied relevante onderwerpen (waaronder zie Koopmans en zie Wijffels, kabinetsbesluit nitraatbeleid droge zandgronden, dierwelzijn).
3. Het *provinciale beleidskader* omvat het volgende: drie strategische plannen: streekplan, waterhuishoudingsplan, milieubeleidsplan; Beleidsplan Natuur en Landschap en daarmee samenhangende vastgestelde beleidsnota's. Daarnaast gaan GS er van uit dat het gemaakte beleid in het gebiedsgerichte werken, uitgewerkt in visies, perspectieven en deelnota's, input vormt voor reconstructie.
4. Beleidskader van gemeenten en waterschappen, bijvoorbeeld peilbesluiten, stroomgebiedsvisies en bestemmingsplannen.

1) GS gaan daarbij uit van het volgende:

- de (nieuwe aangekondigde) gebieden met groene contour én de huidige EHS en - daarnaast - de (nieuw aangekondigde) provinciale landschappen én de waardevolle cultuurlandschappen zijn sterk vergelijkbaar;
- combinatie van het beleid, beschikbaar komend instrumentarium en uitvoeringsprogramma's;
- dat er (zo veel mogelijk) beleid in het reconstructieplan (o.a de ontwikkelingsgerichte landschapsstrategie) meegenomen wordt.

4 Visie en alternatieven

4.5 Inleiding

Om een goed reconstructieplan te kunnen maken is het belangrijk om vooraf te bepalen welke ontwikkeling van het landelijk gebied in Salland en Twente op langere termijn en op hoofdlijnen wenselijk is (de visie). In het reconstructieplan en het MER zullen vervolgens enkele planalternatieven uitgewerkt worden en beoordeeld worden op de effecten voor het milieu (omgevingskwaliteit) en de sociaal-economische kwaliteit. Dit als hulpmiddel bij het maken van keuzen en het nemen van besluiten. Deze paragraaf geeft een overzicht van de visie en van de wijze waarop alternatieven uitgewerkt gaan worden.

4.6 Visie

De streekcommissies zullen samen met de Reconstructiecommissie een visie ontwikkelen die in het reconstructieplan en het MER zal worden opgenomen. Deze visie zal op hoofdlijnen een beeld geven van de meest gewenste ontwikkeling van het reconstructiegebied Salland en Twente. Deze paragraaf bevat, om een beeld te geven van een mogelijk toekomstbeeld, enkele hoofdlijnen voor het provinciaal ruimtelijk beleid, gebaseerd op het streekplan Overijssel 2000+ , zoals opgenomen in Reconstructienota nummer 1, deel A.

Noordoost-Twente

Richtinggevend voor de ontwikkeling van dit gebied zijn het bereiken en behouden van hoge kwaliteiten van natuur, landschap en cultureel erfgoed, die blijvend met de landbouw zijn verweven en die een basis vormen voor de recreatie. Deze hoge waarden van landschap en cultureel erfgoed en de rust moeten door een gericht beheer worden behouden.

Zuidwest-Twente

Richtinggevend voor de ontwikkeling van het gebied Zuid-Twente is bevordering van de plattelandseconomie met behoud en ontwikkeling van de 'collectieve waarden' natuur, landschap en cultureel erfgoed die een basis vormen voor de groei van toerisme en recreatie. Landbouw en recreatie vervullen een blijvende rol als economische activiteit en beheerder van de groene ruimte. Voor de bestrijding van verdroging is retentie van water noodzakelijk. Om te voorkomen dat een langgerekte stedelijke zone met onvoldoende geleiding en te weinig groene verbindingen zal ontstaan is het nodig om tussen Borne en Almelo, tussen Enschede en Hengelo en bij Glanerbrug groene schakels te ontwikkelen en/of te behouden, onder meer via het inrichten van stadsranden.

Richtinggevend voor de ontwikkeling van West-Twente is het bieden van ontwikkelingsruimte aan economische functies en met name de landbouw. Voor rustige vormen van recreatie, natuur en de geleiding van het stedelijk gebied is het van belang dat de zone tussen Almelo en Borne prioriteit krijgt bij de inrichting van een stevige groene zone als uitloopgebied. In deze groene zone worden stedelijke ontwikkelingen geweerd.

Salland

Hoofdkoers voor de ontwikkeling van Salland is dat ruimte wordt geboden aan de ontwikkeling van economische functies, met name landbouw en recreatie. Voor het gehele gebied geldt dat het watersysteem functioneel is of wordt ingericht met mogelijkheden voor wateraanvoer. Met name in landgoederen zal het streven gericht zijn op versterking van het landschap en extensivering van het agrarisch gebruik met vergroting van de mogelijkheden van agrarisch natuurbeheer.

Het reconstructiegebied Salland (en Twente) beslaat ook een deel van het Vecht-Regge gebied. Richtinggevend voor de ontwikkeling van het gebied is het door Vecht en Regge gedomineerde

watersysteem, waarbij de omvang en de kwaliteit van de natuur worden versterkt en de beheerstaak van de landbouw wordt versterkt. Voor de waterhuishouding staan het voorkomen van wateroverlast door hoge afvoer (veiligheid), verdrogingsbestijding en de ontwikkeling van een meer natuurlijke rivier centraal. Voor recreatie en toerisme staan kwaliteitsverbetering centraal: verbetering van de bestaande verblijfsrecreatie en ontsluiting van de groene ruimte voor medegebruik.

Hoofdkoers voor Noordoost-Overijssel, dat voor een deel in het reconstructiegebied Salland ligt, is het bieden van ontwikkelingsmogelijkheden voor economische functies, met name de landbouw. Ook is het realiseren van een ecologische verbindingzone tussen het Vechtdal en de Reest ter hoogte van Ommen - Balkbrug gewenst.

4.7 Alternatieven

4.7.1 Voorwaarden waaraan alternatieven moeten voldoen.

Om een adequate vergelijking en besluitvorming te kunnen doorlopen dienen de te ontwikkelen alternatieven bij voorkeur geënt te zijn op de belangrijkste kernvragen en variatie-elementen uit de integrale planvorming. Tabel 3.1 en bijlage 5 geven een overzicht van de kernvragen van de reconstructie. De volgende zaken, tevens indicatief weergegeven op kaart, zijn vastliggende waarden en doelen die in alle alternatieven gerespecteerd moeten worden. Deze zaken kaderen op hoofdlijnen de *bandbreedte van de speelruimte voor alternatieven in*:

- Grondwaterbeschermingsgebieden/waterwingebieden, kaart 3
- Waterspecten: Wateraandachtsgebieden natuur, winterbed (zoekgebieden waterberging), stroomgebieden met streefbeeld kwaliteitswater, kaart 4
- Voor verzuring kwetsbare delen van de EHS. Binnen een zone van 250 meter rond deze gebieden gaat een emissie-plafond gelden op grond van de Wet Ammoniak en Veehouderij, kaart 5
- Ecologische hoofdstructuur, kaart 6
- Vogel- en habitatrichtlijngebieden en Natuurbeschermingswetgebieden, kaart 7
- Archeologische waarden en Belvederegebieden, kaart 8
- Stiltegebieden, kaart 9
- Stedelijk uitbreidingsplannen, die zodanig ver in procedure zijn dat ze binnenkort gerealiseerd zullen worden, kaart 10

Verder geldt dat alternatieven realistisch, herkenbaar en onderling voldoende onderscheidend dienen te zijn. Elk alternatief dient aan te geven welk pakket maatregelen ingezet wordt en welke fysieke ruimtelijke condities geschapen worden. Ook dient elk alternatief te kunnen voldoen aan de eisen van de Reconstructiewet. Het nulalternatief (huidige situatie en autonome ontwikkeling, te beschrijven in het MER) doet dienst als referentiekader voor het beschrijven en beoordelen van de effecten van de verschillende alternatieven. Zodoende wordt duidelijk welke voor- en nadelen elk alternatief heeft ten opzichte van de situatie waarin de reconstructie achterwege blijft.

4.7.2 Welke alternatieven?

GS vraagt de reconstructie- en streekcommissies om in hun plannen (deelplannen en reconstructieplan) een voorkeursvariant uit te werken, gekoppeld aan de door hen aangegeven indicatieve budgetruimte in hoofdstuk 7 van het koepelplan. De Wet Milieubeheer schrijft voor dat een Meest Milieuvriendelijk Alternatief (MMA) moet worden opgesteld. In paragraaf 4.3.4. wordt nader ingegaan op de eisen die aan dit alternatief worden gesteld en de wijze waarop dit alternatief zal worden samengesteld.

In het MER zullen dus onderscheiden en vergeleken worden:

1. Het voorkeursalternatief.
2. Het meest milieuvriendelijke alternatief.

De effecten van deze twee alternatieven zullen bepaald worden ten opzichte van de situatie zonder reconstructie, die in het MER beschreven zal worden als huidige situatie en autonome ontwikkeling.

4.7.3 Voorkeursalternatief

In het voorkeursalternatief wordt de meest gewenste toekomstige ontwikkeling van het gebied Salland-Twente beschreven. Rode draad daarbij moet zijn dat aangegeven wordt welke ruimte en beperkingen er zijn voor een toekomstige landbouwontwikkeling, in samenhang met ontwikkelingen voor natuur, landschap, recreatie en andere relevante beleidsvelden. Daartoe maken de streekcommissies een reconstructiezonering (extensiveringsgebied, landbouwontwikkelingsgebied, verwevingsgebied) op schaal 1:50.000. Deze zonering zal uiteindelijk in het ontwerp-reconstructieplan moeten worden opgenomen. Punt van aandacht is dat bij het opstellen van het voorkeursalternatief dieper ingegaan zal moeten worden op concrete knelpunten voor de ontwikkeling van landbouw- en recreatiebedrijven als gevolg van de zonering. Een belangrijke opgave voor de streekcommissies is het zoeken naar een optimale integrale zonering van functies en waarden, waarbij oplossingen voor de ene functie geen onoplosbare knelpunten voor andere functies opleveren.

Over de invulling van de 'robuuste verbindingen' moet in de tweede helft van 2002 nog besluitvorming plaatsvinden door rijk en provincie. Het kan daarom nodig zijn om bij de invulling van het voorkeursalternatief te werken met varianten in de mate waarin en de wijze waarop deze robuuste verbindingen gerealiseerd worden. Bijlage 4 geeft hierover meer informatie. Voor de stankwetgeving kan uitgegaan worden van de door de Tweede kamer aangenomen novelle van de Wet stankemissie veehouderijen, die naar verwachting binnen enkele maanden van kracht zal zijn. Bijlage 4 geeft hierover meer informatie.

4.7.4 Meest milieuvriendelijk alternatief

De Wet Milieubeheer schrijft voor dat in een Milieu-effectrapport het alternatief wordt beschreven dat de best bestaande mogelijkheden om het milieu te beschermen toepast of combineert. Dit wordt het Meest Milieuvriendelijke Alternatief (MMA) genoemd.

In het Milieu-effectrapport wordt onderzocht welke (realistische) alternatieven en varianten (of onderdelen daarvan) de minst schadelijke milieugevolgen hebben en/of de beste verbeteringen inhouden voor milieu, natuur en landschap. Hierbij wordt vooral gekeken naar het optimaliseren van de ruimtelijke inrichting, waarbij alle realistische en haalbare effectbeperkende en compenserende maatregelen gestructureerd in beschouwing worden genomen. Dit maatregelenpakket wordt gecombineerd tot het MMA, het alternatief met de minste nadelige milieugevolgen en de meeste verbeteringen voor milieu, natuur en landschap. Het MMA zal worden ontwikkeld na het opstellen van de eerste (globale) effectbeschrijving en de (eerste) onderlinge vergelijking van de inrichtingsalternatieven en in het verdere traject steeds worden geoptimaliseerd.

5 Indicatie van te onderzoeken gevolgen

In het MER moeten de milieu-effecten van de reconstructie-alternatieven, inclusief bijbehorend maatregelenpakket, voorzieningen en zoneringen wettelijk verplicht beschreven worden. Uiteraard zal hierbij zowel ingegaan worden op de positieve alsook de negatieve milieu-effecten.

De effectbeschrijving zal zich niet beperken tot alleen de milieu-aspecten. De reikwijdte van een reconstructieplan en MER-studie als deze vraagt om een meer integrale en strategische afweging van effecten. Het reconstructie-proces heeft immers betrekking op een integrale ontwikkeling gericht op omgevingskwaliteit (ruimtelijke kwaliteit in combinatie met natuur- en milieukwaliteit) en economische aspecten. De beoordeling in het MER blijft voor de economische functies beperkt tot de in het kader van reconstructie belangrijkste economische aspecten en met name gerelateerd aan de functie landbouw: perspectief voor landbouwbedrijven, verbreding, gebruik van vrijkomende agrarische bebouwing, woningbouw in relatie tot 'rood voor rood, toegankelijkheid van het landelijk gebied voor recreatie, knelpunten van verblijfsrecreatie versus natuur. Economie en leefbaarheid in het algemeen zijn verder geen onderdeel van het MER.

De doelstelling van het reconstructieproces is gericht op het bereiken van een verbeterde milieusituatie en structuur van het landelijke gebied. Per (milieu)sector zijn verschillende beleidsdoelen geformuleerd. In de effectbeschrijving dient inzichtelijk te worden of en in welke mate deze beleidsdoelen gehaald worden en of de beoogde milieuvoordelen ook daadwerkelijk optreden en in welke mate. Sommige beleidsdoelen worden in de alternatiefontwikkeling concreet gemaakt. Op basis van de milieu-effecten kan vastgesteld worden of de beleidsdoelen op de juiste wijze zijn vertaald en welke neveneffecten optreden in een of meerdere andere (milieu)componenten.

De alternatieven worden ontwikkeld in overleg met de betrokken streekcommissies. Het proces van planvorming en alternatiefontwikkeling loopt deels parallel aan de (eerste) effectbeschrijvingen. Dit biedt de mogelijkheid om mitigerende en compenserende maatregelen op te nemen in de verdere uitwerking van de alternatieven. Dit iteratieve proces biedt de garantie dat inzicht ontstaat in het samenhangende geheel van maatregelen/voorzieningen in het reconstructieplan. De dan vastgestelde alternatieven, voldoende uitgewerkt voor het abstractieniveau waarop kernkeuzes gemaakt moeten worden, worden gebruikt als basis voor de effectbepaling.

Elk (milieu-)thema wordt onderverdeeld in aspecten. Per aspect worden concrete criteria geformuleerd op basis waarvan de effecten worden beschreven en beoordeeld. Doelstelling hiervan is het MER toe te spitsen op die effecten die essentieel zijn voor de besluitvorming. Indien uit inspraak op deze startnotitie blijkt dat er nog aanvullende belangrijke effecten over het hoofd zijn gezien (passend binnen het abstractieniveau van deze studie) zullen deze eveneens in het MER worden meegenomen.

Bij het bepalen van relevante effecten spelen de volgende karakteristieken een rol:

- De omvang en ernst van het te verwachten effect;
- De duur van het effect (permanente en tijdelijke effecten);
- De (on)omkeerbaarheid van een effect.

De effecten die het gevolg zijn van het reconstructieproces hebben op hoofdlijnen te maken met de volgende milieu-aspecten en deelaspecten:

- **Water:** watersysteembenadering (vasthouden, bergen, afvoeren), duurzame drinkwaterwinning, verdroging en vernatting, waterkwaliteit (stikstof, fosfaat).
- **Lucht:** stank, ammoniak (verzuring).
- **Natuur:** realisatie EHS kwantitatief, realisatie EHS kwalitatief (natuurdoelen), bescherming en buffering vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden, en Natuurbeschermingswetgebieden.
- **Landschap en cultuurhistorie:** cultuurhistorie, archeologie en geomorfologie, functionele kwaliteit en beeldkwaliteit, verstening, groenblauwe dooradering, overgangszones stad en land.

- **Landbouw:** perspectief intensieve veehouderij vanuit ammoniak, perspectief intensieve veehouderij vanuit stank, perspectief melkveehouderij, waterhuishouding, vergroten van veterinaire veiligheid, verbreding (o.a. agrarisch natuur- en landschapsbeheer), biologische landbouw, mestverwerking.
- **Recreatie en toerisme:** Vergroten toegankelijkheid agrarische- en natuurgebieden, knelpunten verblijfsrecreatiebedrijven en natuur.
- **Wonen, werken en leefbaarheid:** Wonen en werken in vrijkomende agrarische bebouwing, inpassen 'rood voor rood'-woningen.

Een voorlopig overzicht van het MER-beoordelingskader voor het reconstructieplan is opgenomen in bijlage 5. Het beoordelingskader is afgestemd op het doelrealisatieschema van de provincie Overijssel. Het MER-beoordelingskader is voor dit strategische (beleidsmatige) MER wat abstracter gemaakt dan het doelrealisatieschema van de provincie Overijssel, dat ook bruikbaar moet zijn voor de concrete monitoring van het effect van de daadwerkelijke uitvoering van maatregelen, mede in het kader van de Subsidieregeling Gebiedsgericht Beleid en reconstructie. De beschrijving van de effecten zal aansluiten bij het abstractieniveau waarop de verschillende alternatieven worden uitgewerkt. Dit betekent dat de effectbeschrijving voor een deel gebaseerd zal zijn op kwalitatieve (beschrijvende) inschattingen van de effecten. Een deel van de effecten zal concreter in eenheden (bijvoorbeeld hectares en procenten) ingeschat kunnen worden. Bijlage 5 geeft een uitvoeriger indicatie van welke effecten op welke wijze ingeschat en bepaald zullen worden.

Als referentiesituatie (vergelijkingsbasis) voor de beschrijving van de effecten van het reconstructieplan geldt de huidige situatie inclusief autonome ontwikkeling. De 'autonome ontwikkeling' is een inschatting van de veranderingen die zouden plaatsvinden zonder uitvoering van het reconstructieplan. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om een inschatting van het effect van economische en maatschappelijke ontwikkelingen en om een inschatting van de mate waarin bestaand beleid zal worden uitgevoerd zonder reconstructie. Reconstructie kan ontwikkelingen beïnvloeden met nieuw beleid en maatregelen (bijvoorbeeld de integrale zondering) en kan de uitvoering van bestaand beleid versnellen (bijvoorbeeld de realisatie van de PEHS). De criteriascores (beoordelingen) beogen een zo *nauwkeurig mogelijke benadering te geven van de huidige situatie en de effecten van alternatieven*, gericht op het kunnen maken van essentiële keuzen.

6 Procedure en besluiten

6.1 Hoe ziet de MER –procedure eruit?

Algemeen

De milieu effect rapportage (m.e.r.) is erop gericht bij het beslissen over activiteiten zoveel mogelijk duidelijkheid te hebben over de mogelijke milieugevolgen van verschillende plan-alternatieven en het uiteindelijke plan. De te volgen procedure is wettelijk vastgelegd. Uitgangspunt is daarbij afstemming van de m.e.r.-procedure met de moederprocedure, hier dus de reconstructieplanprocedure. Tabel 6.1 geeft een overzicht van de hele procedure om te komen van startnotitie m.e.r. tot vastgesteld reconstructieplan. In het Koepelplan staat een nog meer gedetailleerde planning.

Tabel 6.1: Overzicht van de m.e.r.-procedure in relatie tot de reconstructieplan-procedure voor Salland en Twente.

Tijdpad	Procedure/communicatie	Reconstructieplan	Deelplannen	MER-procedure
Aug 2001	Start verzending intern Info-bulletin reconstructie (e-mail)	Opstellen Plan van Aanpak	idem	
Sept 2001	Voorlichting gemeenten / waterschappen	Vorbereiden afspraken parallelle projecten	Start vormgeven streekcommissie Salland Start onderlinge afstemming (onder andere over het maken analyse huidige situatie (nul-meting))	
Nov 2001	GS stelt Plan van Aanpak vast	Start opstellen Koepelplan	Streek-cies starten met maken van 1 ^e decentrale producten (nul-meting, studie-ateliers, et cetera)	
Nov 2001	GS stelt statenvoorstel Instellingsbesluit Reconstructiecommissie vast	Statenvoorstel Instellingsbesluit reconstructiecommissie		
Dec 2001	PS besluit instelling reconstructie en streekcommissies	Reconstructiecommissie start met maken van centrale beleidsproducten	officiële start streek-commissies opstelling deelplannen	
Jan 2002				
Feb 2002	GS stelt Koepelplan vast (na raadpleging reconstructiecommissie) Brede presentatie Koepelplan (communicatie)			
Mrt 2002	GS besluitvorming reconstructienota's	oplevering diverse reconstructienota's (RC)	Start productie deelplannen	Start opstellen startnotitie m.e.r. Start opstellen startnotitie MER

Tijdpad	Procedure/communicatie	Reconstructieplan	Deelplannen	MER-procedure
Apr 2002			Productie deelplannen	Eerste informele overleg met de commissie voor de m.e.r. Reconstructiecommissie stelt concept startnotitie vast en biedt dit als advies aan GS aan
Mei 2002			idem	GS stelt de startnotitie m.e.r. vast en legt die ter ter visie, inspraaktermijn van 4 weken
Juni 2002			idem	Cie-mer en wettelijke adviseurs geven GS advies over richtlijnen binnen 9 weken na publicatie
Juli 2002			idem	GS stelt richtlijnen vast binnen 13 weken na publicatie
Aug 2002			idem	Start opstellen MER
Sep 2002	Streekcommissies stellen deelplannen vast	Start opstelling concept-reconstructieplan Salland-Twente	Oplevering deelplannen en gebiedsdelige uitvoeringsprogramma's Streek-cies ondersteunen planvorming reconstructiecie	
Okt 2002		Start opstelling centraal Uitvoeringsprogramma reconstructie (= driedelig naar gebieden) m.b.v. gebiedsdelige uitvoeringsprogramma's		
Nov 2002	Reconstructie-cie stelt ontwerp reconstructieplan vast	Terugleggen concept-Reconstructieplan naar streekcommissies Reconstructie-cie maakt reconstructie-plan definitief Uitvoeringsprogramma reconstructie definitief		Reconstructiecommissie stelt concept-strategisch MER vast. Start inspraak op het MER (4 weken) Cie-m.e.r. toetst het MER
Dec 2002	GS stellen ontwerp-reconstructieplan vast Start inspraak en bezwarenprocedure op het ontwerp-Reconstructieplan		Start uitvoering conform Uitvoeringsprogramma reconstructie per deelgebied	GS houden hoorzittingen en geven inspraakreacties door aan de cie-m.e.r. en de wettelijke adviseurs
Jan 2003			Start uitvoering conform Uitvoeringsprogramma reconstructie per deelgebied	GS ontvangen toetsingsadvies (uiterlijk 5 weken na het aflopen van de inspraaktermijn) en geven dat door aan reconstructie-cie
Jun 2003	PS stelt reconstructieplan Salland Twente + Uitvoeringsprogramma vast			Reconstructie-cie maakt strategisch MER definitief

Tijdpad	Procedure/communicatie	Reconstructieplan	Deelplannen	MER-procedure
2003	Overeenkomen Bestuursvereenkomst Rijk-provincie conform Reconstructiewet/ SGB subsidieregeling	Begeleiding van het maken van uitwerkingsplannen	Maken uitwerking plannen plus uitvoering (door streek- dan wel uitwerkings-cies)	Evt MER-procedure per initiatief Lokatie- of inrichtingsmer

6.2 Toelichting op enkele onderdelen van de procedure

Startnotitie

Plannen voor activiteiten die MER-plichtig zijn moeten door de initiatiefnemer bij het bevoegd gezag (in dit geval Gedeputeerde Staten van Overijssel) aangemeld worden. De aanmelding gebeurt met deze 'startnotitie'. Hierin staan de voorgenomen activiteiten beschreven: het doel, mogelijke alternatieven en de effecten en gevolgen voor het milieu. Verder staan in een overzicht de eerder genomen besluiten van overheidsorganen die betrekking hebben op de voorgenomen activiteiten. De formele start van de m.e.r.-procedure is de openbare bekendmaking van de startnotitie door het bevoegd gezag.

Vooroverleg en richtlijnen

Het vooroverleg is gericht op het vaststellen van de richtlijnen voor het MER. Het provinciaal bestuur stelt richtlijnen voor de inhoud van het te maken Milieu Effect Rapport (MER) vast. Ze zijn niet bindend, echter toetsing van het MER vindt plaats aan de hand van de gegeven richtlijnen. De richtlijnen moeten duidelijk maken hoe het MER toegespitst moet worden op de besluitvorming die later zal plaatsvinden. In de richtlijnen staat tevens beschreven welke alternatieven en welke milieugevolgen onderzocht moeten worden. Voor het opstellen van de richtlijnen vragen de Gedeputeerde Staten advies aan de wettelijk adviseurs en aan de commissie voor de milieu-effectrapportage, de C-m.e.r. De C-m.e.r. betreft in haar advies de inspraakreacties en de adviezen van de wettelijk adviseur. Ook komt de C-m.e.r. op locatiebezoek om nader te worden geïnformeerd over de doelen, knelpunten en (alternatieve) oplossingen in het reconstructiegebied.

De Reconstructiecommissie biedt de startnotitie als advies aan aan het provinciaal bestuur, die het voornemen openbaar maakt door publicatie van de startnotitie in de Staatscourant en in de dagbladen in de streek. Hiermee is de m.e.r.-procedure formeel van start gegaan.

Gedurende minimaal een maand kan iedereen die dat wil inspreken over de inhoud van het op te stellen MER. Het is niet de bedoeling dat de inspraak gebruikt wordt om bezwaren aan te dragen. De inspraak moet zich richten op de beschreven alternatieven, milieueffecten en op de doorwerking van reeds genomen en voorgenomen besluiten. Binnen 9 weken na de bekendmaking brengt ook de Commissie voor de milieu-effectrapportage advies uit.

Het bevoegd gezag (de provincie Overijssel) stelt binnen 13 weken (deze termijn kan met maximaal 8 weken verlengd worden) na de officiële bekendmaking van de commissie m.e.r. de richtlijnen vast. Daarbij wordt rekening gehouden met de inspraakreacties en adviezen.

De m.e.r fase

Met de vastgestelde richtlijnen door GS kan de Reconstructiecommissie aan de slag gaan met het opstellen van het reconstructieplan en het MER. Volgens de reconstructiewet moet het reconstructieplan in elk geval bevatten (art. 11):

- een aanduiding van de meest gewenste ontwikkeling van het gebied ten aanzien van de aspecten ruimtelijke structuur, landbouw, natuur, bos, landschap, recreatie, water, milieu en infrastructuur, woon-, werk- en leefklimaat en economische structuur;

- een aanduiding van de maatregelen en voorzieningen ten aanzien van de meest gewenste ontwikkeling;
- een beschrijving van de te verwachten gevolgen van de maatregelen en voorzieningen voor de toestand van de aspecten ruimtelijke structuur, landbouw, natuur, bos, landschap, recreatie, water, milieu en infrastructuur, woon-, werk- en leefklimaat en economische structuur.

Met de MER-plichtige activiteiten worden aldus de maatregelen en voorzieningen in het kader van de gewenste ontwikkeling bedoeld. Daarvan moeten de milieueffecten worden bepaald. Bij een MER gaat het over een rapportage van milieueffecten, het gaat om gevolgen voor mensen (volks)gezondheid, natuur, landschap, cultuurhistorische monumenten, goederen, water, bodem en lucht en de onderlinge relaties. Naast de milieugevolgen worden ook de economische en sociale gevolgen beschreven.

Voordat het MER gepubliceerd wordt geeft GS een oordeel over de aanvaardbaarheid van het MER. GS onderzoekt daarvoor of het aan alle eisen/richtlijnen voldoet. Als dit voldoende is dan kan het in openbaarheid worden gebracht.

Inspraak en advies

De inspraak begint na de bekendmaking van het MER: elke belanghebbende kan dan in een aangegeven periode van minimaal een maand gebruik maken van het recht op meedenken. De wettelijk adviseurs geven het provinciaal bestuur raad over het MER. De resultaten van de inspraak en advisering doet het provinciaal bestuur toekomen aan de commissie MER die dit bij de toetsing van het MER moet betrekken.

De commissie MER beoordeelt het MER op volledigheid en juistheid aan de wet, de uitvoeringsvoorschriften en de richtlijnen. Ook de resultaten van de inspraak en advisering worden bij de beoordeling betrokken. Dit toetsingsadvies wordt uiterlijk 5 weken na het verstrijken van de inspraak termijn aangeboden aan het bevoegd gezag. Het advies betreft de kwaliteit en de inhoud van het MER en alle verzamelde informatie met betrekking tot mogelijke milieugevolgen. Of de voorgenomen activiteiten zelf wel of niet aanvaardbaar zijn is ter beoordeling van het bevoegd gezag.

Besluitvorming en opstellen (ontwerp)plan

In het MER staan meerdere alternatieven, het ontwerpplan bevat meestal geen alternatieven meer. Er moet dus bepaald worden welk alternatief of welke combinatie van alternatievelementen uit het MER in het ontwerpplan zullen worden uitgewerkt. De provincie geeft aan welk alternatief of alternatieven uitgewerkt moeten worden in het ontwerp plan. Dit ontwerp-plan dient op basis van de (ontwerp) Reconstructiewet binnen 9 maanden na het van kracht worden van die wet te worden vastgesteld. Het ontwerp plan wordt 4 weken ter inzage gelegd en in dezelfde periode kunnen bedenkingen (bezwaren) worden ingediend. Uiteindelijk stelt het provinciaal bestuur het reconstructieplan binnen 8 weken na de bezwarentermijn vast. Het reconstructieplan behoeft dan nog goedkeuring van de ministers van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu.

Watertoets

In de Wet ruimtelijke ordening is op basis van het waterbeleid voor de 21^e eeuw (WB21) opgenomen dat ruimtelijke plannen getoetst moeten worden op de inpasbaarheid in het watersysteem. Dat moet resulteren in een advies over de waterhuishoudkundige aspecten, dat een initiatiefnemer in de belangenafweging betreft en dat het bevoegd gezag meeweegt bij het besluit over goedkeuring. Bij de provincie wordt door de medewerkers voor WB 21 meegewerkt in de werkgroep Ruimtelijk Ontwerp. Daarnaast brengen de waterschappen en gemeenten conceptproducten in de centrale ambtelijke overleggen. De afstemming vindt plaats tussen het ambtelijk overleg van reconstructiecommissie (RC) en die van de Stuurgroep WB 21 en in ambtelijke overleggen van streekcommissies en afstemmingsgroepen van WB 21. De tijdschema's van voorbereiding van het reconstructieplan en WB 21 zijn op elkaar afgestemd.

ESPOO-verdrag, afstemming met Duitsland

Op grond van Europese afspraken zal het bevoegd gezag in verband met mogelijke grensoverschrijdende (milieu-)effecten het aangrenzende Duitse bevoegd gezag op de hoogte stellen

van het initiatief. Dit gebeurt conform de internationale afspraken uit het Espoo-verdrag (1991). In dit verdrag is de plicht vastgelegd om aangrenzende lidstaten te informeren bij initiatieven met (mogelijke) grensoverschrijdende milieu-effecten.

6.3 Hoe kunt u inspreken?

Zoals u uit het bovenstaande hebt kunnen opmaken zijn er 2 momenten in de m.e.r.-procedure waarop u uw stem kunt laten horen:

1. Tijdens de ter visie legging van de startnotitie. Gedurende minimaal een maand kan iedereen die dat wil inspreken op de in de startnotitie beschreven inhoud van het op te stellen Milieu Effect Rapport. Het is niet de bedoeling dat de inspraak gebruikt wordt om bezwaren aan te dragen. De inspraak moet zich richten op de beschreven alternatieven, milieueffecten en gevolgen en op de doorwerking van voorgenomen en reeds genomen besluiten. De startnotitie ligt o.a. ter inzage bij gemeentehuizen en het waterschapkantoor in uw gebied. Uw reacties kunnen schriftelijk ingeleverd worden bij de provincie Overijssel.
2. Bij het gereedkomen van het ontwerp-reconstructieplan en het MER worden door GS hoorzittingen en inspraakrondes georganiseerd. Aldaar kunt u reageren op de juistheid en volledigheid van het voorontwerp-reconstructieplan en het MER, de planalternatieven en de beschreven milieueffecten. U kunt gedurende vier weken inspreken op het Milieu Effect Rapport. Tegen het ontwerp-reconstructieplan kunnen bedenkingen (bezwaren) ingebracht worden.

Communicatie met belanghebbenden kan op de volgende manieren plaatsvinden:

- Via vertegenwoordigers van de verschillende geledingen in de Reconstructiecommissie en de streekcommissies kunt u aandacht vragen voor uw belangen;
- Naar aanleiding van berichtgeving in o.a. nieuwsbrieven, persberichten, voorlichting en andere communicatieactiviteiten die de Reconstructiecommissie ontwikkeld kunt u reageren. Uw reactie kunt u doorgeven aan het secretariaat van de Reconstructiecommissie.

Bijlage 1: Literatuur

Eerste kamer der Staten Generaal, vergaderjaar 2000-2001, nr. 169.
Reconstructiewet concentratiegebieden.

Dienst Landelijk Gebied, 2002.
Concept-gebiedsbeschrijving Zuidwest-Twente, Noordoost-Twente en Salland.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, 2002.
Structuurschema Groene Ruimte 2, deel 1, beleidsvoornemen van het kabinet.

Ministeries van OCW, LNV, VROM en V en W, 1999.
Nota Belvedere. Beleidsnota over de relatie cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting.

Provincie Overijssel, 2002.
Koepelplan Reconstructie Salland-Twente.

Provincie Overijssel, 2002.
Op weg naar een reconstructiezonering in Overijssel, Reconstructienota nummer 1, deel A.

Provincie Overijssel, 2002.
Plan van aanpak Reconstructie Salland-Twente.

Provincie Overijssel en provincie Drenthe, 2002.
(Ontwerp) Kadernota t.b.v. de ruimtelijke visie voor het (water)stroomgebied Vecht/Zwarte Water.

Provincie Overijssel, 2001.
Landschapsgebiedsplan Overijssel.

Provincie Overijssel, 2002.
Natuurgebiedsplan/Beheersgebiedsplan Salland.

Provincie Overijssel, 2001.
Natuurgebiedsplan/Beheersgebiedsplan Noordoost-Twente.

Provincie Overijssel, 2000.
Natuurgebiedsplan/Beheersgebiedsplan Zuid-Twente.

Provincie Overijssel, 1999.
Milieukwaliteit Landelijk Gebied.

Provincie Overijssel, 2001.
Gebiedsgericht beleid Zuid-Twente, Nulmeting

Provincie Overijssel, 2001.
De intensieve veehouderij rond voor verzuring gevoelige gebieden in de provincie Overijssel.

Provincie Overijssel, 2001
De Overijsselse landbouw in cijfers.

Provincie Overijssel, 2000.
Streekplan Overijssel 2000+.

Provincie Overijssel, 2000.

Waterhuishoudingsplan Overijssel 2000+.

Provincie Overijssel, 2000.

Milieubeleidsplan Overijssel 2000+.

Reconstructiepijl Hart van Twente.

Diverse rapportages: Beeldkwaliteitsplan, Grondgebruik, Water en natuur, BANS, Perspectief Varkenshouderij Twente, Verbreding/versterking plattelandseconomie.

Bijlage 2: Verklaring begrippen en afkortingen

Alternatief	Eén van de mogelijke oplossingen in het kader van het MER.
Archeologie	Wetenschap van oude historie op grond van bodemvondsten en opgravingen.
Autonome ontwikkeling	Ontwikkelingen, die optreden zonder dat één van de alternatieven wordt uitgevoerd.
Bevoegd gezag	De overheidsinstantie die bevoegd is het m.e.r.-plichtige besluit te nemen en die de m.e.r.-procedure organiseert.
Commissie m.e.r.	Onafhankelijke commissie die het bevoegd gezag adviseert over de richtlijnen voor de inhoud van het MER en de kwaliteit van het MER.
Compenserende maatregel	Maatregel waarbij in ruil voor het aanbrengen van milieuschade op de ene plaats vervangende waarden elders worden gecreëerd.
Depositie	Neerslag van stikstofverbindingen uit de lucht die met zuurstof atomen geoxydeerd worden tot het sterke zuur HNO ₃ en aldus leiden tot verzuring (en vermisting).
Emissie	Het in de lucht brengen van stikstofverbindingen (meestal ammoniakgas)
Ecologische hoofdstructuur, (P)EHS	Uit te bouwen samenhangend netwerk van de belangrijkste natuurgebieden. De PEHS is de provinciale uitwerking van de (rijks)EHS.
Geomorfologie	Wetenschap die de natuurlijke vorm van het landschap bestudeert, zoals die ontstaan is door geologische processen en eventueel beïnvloed is door menselijk handelen.
Groenblauwe dooradering	Door het rijk in de natuurnota 'Natuur voor Mensen, Mensen voor natuur' voorgestelde aanvullende netwerk van natuur-, landschap- en waterelementen. Dit netwerk is bedoeld om kwaliteit van het landelijk gebied buiten de Ecologische Hoofdstructuur te verbeteren, ten behoeve van natuur, landschap, recreatie en waterberging. Momenteel lopen experimenten in proeftuinen.
Hydrologie	De leer van het voorkomen, het gedrag en de chemische en fysische eigenschappen van het water in al zijn verschijningsvormen op en beneden het aardoppervlak.
Ingreep-effectrelatie	Relatie tussen een bepaalde dosis van een ingreep en het daaruit volgende effect. Op grond van ingreep-effectrelaties kunnen binnen bepaalde marges voorspellingen worden gedaan over het effect van nieuwe ingrepen.
Initiatiefnemer	Diegene(n) die de m.e.r.-plichtige activiteit wil ondernemen.
Landschap	De waarneembare ruimtelijke verschijningsvorm van het aardoppervlak, die wordt bepaald door de onderlinge samenhang en

	wederzijdse beïnvloeding van de factoren reliëf, bodem, water, klimaat, flora en fauna alsmede de wisselwerking met de mens.
Meest milieuvriendelijk alternatief (MMA)	Alternatief waarbij de best bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu zijn toegepast.
m.e.r.	Milieu-effectrapportage (de procedure).
MER	Milieu-effectrapport.
Mitigerende maatregel	Maatregel om de nadelige gevolgen van de voorgenomen activiteit voor het milieu te voorkomen of te beperken.
Natuurontwikkeling	Het scheppen van zodanige omstandigheden dat natuurlijke ecosystemen zich kunnen ontwikkelen.
NMP 3, NMP 4	Nationaal Milieu Beleidsplan.
Nulalternatief	Bij dit alternatief wordt uitgegaan van de bestaande situatie en de autonome ontwikkeling. Dit alternatief dient als referentiekader voor de effectbeschrijvingen van alle alternatieven.
Omgevingskwaliteit	Omgevingskwaliteit is het samenhangende systeem van water, milieu-, natuur- en landschapskwaliteit.
Permanente effecten	Effecten van de ingreep, die optreden zolang de voorgenomen alternatief aanwezig is.
Projectvestigingslocatie	Als sterlocatie, maar geschikt te maken voor het gebundeld vestigen van meerdere individuele bedrijven op één locatie. Deze bundeling kan naast voordelen voor de omgevingskwaliteit ook financiële voordelen voor de bedrijven met zich meebrengen, bijvoorbeeld door gebruik te maken van gezamenlijke voorzieningen.
Referentie	Vergelijking(smaatstaf).
Retentie van water	Het tijdelijke opslaan van water in speciaal daarvoor ingerichte gebieden.
Sterlocatie	Een bestaand bedrijf met intensieve veehouderij dat op een plek ligt met ook in de toekomst goede ontwikkelingsmogelijkheden, bijvoorbeeld op voldoende afstand van kwetsbare gebieden en woningen. Indien een dergelijke sterlocatie vrijkomt door bedrijfsbeëindiging kan deze sterlocatie overgenomen worden door een bedrijf dat zich niet verder kan ontwikkelen op de huidige ongunstige locatie.
Studiegebied	Gebied waar relevante effecten op kunnen treden veroorzaakt door de ingreep.
Tijdelijke effecten	Het begrip wordt in dit verband gebruikt voor effecten die optreden bij de aanleg van de voorgenomen activiteit.
Variant	Alle verdere onderverdelingen op de alternatieven worden aangeduid als varianten.

Verbindingszone	Zone, die deel uitmaakt van de ecologische hoofdstructuur en dienst doet als migratieroute voor organismen tussen kerngebieden en natuurontwikkelingsgebieden. Aanleg van verbindingszones heeft als doel barrières tussen deze gebieden op te heffen.
Vermesting	De belasting van natuurgebieden, grond- en oppervlaktewater met de meststoffen nitraat, stikstof en fosfaat.
Versnippering	Proces in het landschap waarbij eerder aaneengesloten natuurgebieden worden verkleind en de onderlinge afstand tussen deze gebieden wordt vergroot (als gevolg van intensieve landbouw, aanleg van infrastructurele werken enz.).
Waterkwaliteit	De chemische en biologische kwaliteit van water.
WB21	Waterbeleid 21 ^e eeuw.

Bijlage 3: Verklaring zonering en varkensvrije zones

In de reconstructiewet is opgenomen dat in het reconstructieplan een zonering moet worden opgenomen en dat varkensvrije zones moeten worden aangewezen. Deze bijlage geeft een verklaring van deze begrippen zoals opgenomen in de reconstructiewet.

Landbouwontwikkelingsgebied

In een landbouwontwikkelingsgebied ligt het primaat bij de landbouw. Een landbouwontwikkelingsgebied voorziet geheel of gedeeltelijk in de mogelijkheid tot uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van intensieve veehouderij, of zal daar in het kader van de reconstructie in voorzien.

De in ontwikkeling zijnde stankwetgeving zal wellicht voorzien in een soepeler stankregelgeving in verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden ten opzichte van de huidige regels. Daarmee komen er meer uitbreidings- en vestigingsmogelijkheden voor veehouderijbedrijven in landbouwontwikkelingsgebieden en verwevingsgebieden

Verwevingsgebied

Een verwevingsgebied is gericht op de verweving van landbouw, wonen en natuur. In een verwevingsgebied is hervestiging of uitbreiding van de intensieve veehouderij mogelijk mits de ruimtelijke kwaliteit of functies van het gebied zich daar niet tegen verzetten.

De in ontwikkeling zijnde stankwetgeving zal wellicht voorzien in een soepeler stankregelgeving in verwevings- en landbouwontwikkelingsgebieden ten opzichte van de huidige regels. Daarmee komen er meer uitbreidings- en vestigingsmogelijkheden voor veehouderijbedrijven in verwevingsgebieden en landbouwontwikkelingsgebieden.

Extensiveringsgebied

In een extensiveringsgebied ligt het primaat bij wonen (kernrandgebieden) of natuur. In een extensiveringsgebied is uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van in ieder geval intensieve veehouderij onmogelijk, of zal in het kader van de reconstructie onmogelijk gemaakt worden. De ligging van extensiveringsgebieden sluit aan bij de kwetsbare bos- en natuurgebieden en kernrandgebieden.

De Wet ammoniak en veehouderij voorziet in een verplichte zonering tot extensiveringsgebied van een zone van 250 meter rond kwetsbare delen van de Ecologische Hoofdstructuur.

Varkensvrije zones

Varkensvrije zones hebben tot doel de veterinaire kwetsbaarheid (varkensziekten) te beperken. Deze zone is tenminste 1000 meter breed en moet zoveel mogelijk aansluiten bij natuur, infrastructuur, waterlopen en stedelijk gebied. Varkensvrije zones in het reconstructiegebied Salland en Twente vallen samen met de rivierdalen van IJssel en Vecht. Ze moeten echter gelegen zijn binnen de wettelijk aangeduide concentratiegebieden. De wet eist geen varkensvrije zones langs de rijksgrens.

Bijlage 4: Overzicht vigerend beleid en kaderstellende besluiten

Rijksbeleid

- Reconstructiewet concentratiegebieden
- Wet ammoniak en veehouderij
- Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra
- Waterbeleid 21^e eeuw
- Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening
- Mestbeleid
- Structuurschema Groene Ruimte2
- Natuurbeleidsplan
- Natuur voor mensen, mensen voor natuur
- Vierde Nota Waterhuishouding
- Nationaal Milieubeleidsplan 4
- Wet Milieubeheer
- Besluit Milieueffectrapportage
- Structuurschema Verkeer en Vervoer
- Herstructureringswet
- Wet Ammoniak en Veehouderij
- Meststoffenwet, Mineralen Aangifte Systeem (MINAS)
- Lozingenbesluit voor huishoudelijk afvalwater (Wet Verontreiniging Oppervlaktewater)
- Habitat- en vogelrichtlijngebieden
- Regeling Beëindiging Veehouderijtakken
- Kaderregeling Reconstructieprojecten
- Stimuleringsregeling Gebiedsgericht Beleid
- Programma Beheer
- Nota Belvédère
- Nota Voedsel en Groen
- Architectuurnota
- Fiscale Stelselherziening

Rijksbeleid in ontwikkeling

- Stankwetgeving
- AMvB Huisvesting
- Nota Grondbeleid

Provinciaal Beleid Overijssel

- Streekplan
- Waterhuishoudingsplan
- Milieubeleidsplan
- Natuurgebiedsplannen
- Landschapsgebiedsplan
- Plannen en programma's van gebieds- en landinrichtingscommissies

Waterschap - genomen relevante besluiten

- Waterbeheersplannen
- Watervisies
- Plannen verdrogingsbestrijding
- Plannen voor ecologische verbindingzones

Waterschap - te nemen relevante besluiten

- Stroomgebiedsvisies

Gemeenten - genomen relevante besluiten

- Bestemmingplannen
- Structuur- en toekomstvisies
- Landschapsbeleidsplannen

Gemeenten - te nemen relevante besluiten

- Beeldkwaliteitsplannen
- Bestemmingsplanwijzigingen t.g.v. reconstructieplan

Reconstructiewet Concentratiegebieden

De Reconstructiewet Concentratiegebieden biedt het wettelijk kader voor de planvorming en uitvoering van de reconstructieplannen. De concentratiegebieden zijn de zandgebieden met een relatief intensieve landbouw in Noord-Limburg, Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel. De reconstructiewet moet een impuls geven aan de kwaliteit van het landelijk gebied in de concentratiegebieden. De wet beoogt tot een integrale en samenhangende aanpak van de problemen in de concentratiegebieden te komen en kent daarom een meervoudige doelstelling. Globaal zijn deze doelstellingen als volgt: een duurzame landbouw, sterkere natuur; bos en landschap; verbetering van de recreatieve mogelijkheden, de waterhuishouding en de waterkwaliteit; verlaging van de milieubelasting; verbetering van het woon- en werklimaat en de economische structuur. De reconstructie zal ook moeten bijdragen aan een verlaging van de veterinaire risico's door het realiseren van varkensvrije zones.

Centraal bij de reconstructie staat het bereiken van een nieuw evenwicht tussen de verschillende functies in het landelijk gebied. Daarbij wordt naast een duurzaam economisch en ecologisch perspectief voor de landbouw de verbetering van de kwaliteit van bos, natuur, landschap, water en milieu in onderling verband nagestreefd.

De provincies krijgen bij de uitvoering van het wetsvoorstel een centrale rol. Zij worden bijgestaan door reconstructiecommissies.

De Reconstructiewet heeft raakvlakken met vooral de volgende wetten en beleidsontwikkelingen.

De Wet op de Ruimtelijke Ordening

Eenmaal vastgestelde reconstructieplannen kunnen, voorzover ruimtelijk relevant, rechtstreeks doorwerken in streek- en bestemmingsplannen.

De Landinrichtingswet

In de Reconstructiewet Concentratiegebieden is een aantal procedures opgenomen die afwijken van de huidige landinrichtingsprocedures en die vooral een snelle aanpak van de planvorming en uitvoering beogen te bevorderen. Al lopende inrichtingsprojecten zullen zoveel mogelijk op basis van de reconstructiewet worden voortgezet.

Wetgeving rond stank en ammoniak

Op het gebied van ammoniak, stank en nitraat is belangrijke wet- en regelgeving van kracht en in voorbereiding die direct of indirect van groot belang is voor de reconstructie.

De Tweede Kamer heeft op 25 april 2002 een novelle bij de 'Wet stankemissie veehouderijbedrijven in landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden' aangenomen. Daarmee wordt het stankbeleid versoepeld in landbouwontwikkelingsgebieden, verwevingsgebieden en extensiveringsgebieden met primaat natuur. Voor deze gebieden zal niet meer de cumulatiebepaling gelden en verspreide burgerwoningen zullen minder beperkend zijn voor uitbreiding van veehouderijbedrijven. Kamperen bij de boer zal geen belemmering meer zijn en gemeenten kunnen in een verordening opnemen welke verbredingsactiviteiten op landbouwbedrijven als niet-stankgevoelig object beschouwd zullen worden en dan geen stankbelemmering voor veehouderijbedrijven meer vormen. Nieuwe burgerwoningen op voormalige agrarische bedrijfslocaties (rood voor rood) houden dezelfde (geringe) stankgevoeligheid als de (voormalige) agrarische woning ter plaatse. De reconstructiecommissie adviseert de

streekcommissie om bij het opstellen van het plan uit te gaan van dit versoepeld stankbeleid voor het landbouwontwikkelingsgebied, het verwevingsgebied en het extensiveringsgebied met primaat natuur. Naar verwachting zal de Eerste Kamer de wet binnen enkele maanden goedkeuren zodat deze in de zomer van 2002 van kracht zal worden. In een uitwerkingsbesluit van de wet zullen nog bepalingen ter beperking van stankemissies opgenomen worden, mede op basis van Europese regelgeving (IPPC).

Afhankelijk van de te bereiken stankdoelstellingen in relatie tot aanwezige of nog te ontwikkelen bewoning zal moeten worden bezien of en zo ja waar zogenaamde extensiveringszones uit een oogpunt van stank dienen te worden aangewezen. Door het aangeven van deze extensiveringsgebieden wordt tevens een realistischer beeld van de landbouwontwikkelingsmogelijkheden gegeven. De streekcommissies dienen deze zones aan te geven.

Het ammoniakbeleid (wet en regelgeving eind 2001 aan Eerste Kamer aangeboden):

- AmvB huisvesting – landelijk gaat er een AmvB huisvesting werken die voorschriften bevat met betrekking tot de ammoniakemissie uit huisvestingssystemen van veehouderijen. Voor een bepaald jaartal (afhankelijk van het type bedrijf) dient de ammoniakemissie per dierplaats tot een bepaald maximum te worden teruggebracht. Deze maximale emissiewaarde is afgeleid van huisvestingssystemen die de grootst mogelijke bescherming bieden tegen de nadelige gevolgen voor het milieu en die redelijkerwijs gevergd kunnen worden.
- Wet Ammoniak en Veehouderij – rond kwetsbare bos- en natuurgebieden komt een zone van 250m met een oprichtingsverbod voor nieuwe veehouderijen en een emissieplafond voor bestaande veehouderijen (huidig aantal dieren * emissiefactor uit eerder genoemde AmvB huisvesting). Voor grondgebonden bedrijven gelden afwijkende regels die doorgroei tot volwaardige gezinsbedrijven mogelijk moet houden. Kwetsbare bos- en natuurgebieden zijn: onder de Interimwet Ammoniak en Veehouderij als voor verzuring gevoelig aangemerkt (en dus voor 1 mei 1988 aangelegd of begrensd) en maken deel uit van de door de provincie begrensde ecologische hoofdstructuur. De PEHS-gebieden worden thans tot op perceelsniveau begrensd. Deze begrenzing is voor de streekcommissies bepalend voor de begrenzing van de PEHS in het deelplan.

De wet ammoniak en veehouderij geeft expliciet aan dat bedrijven buiten de hiervoor genoemde 250 m zone nog getoetst moeten worden op de IPPC. De IPPC is een Europese richtlijn die vergelijkbaar is met de Nederlandse Wet milieubeheer. Deze richtlijn bepaalt onder meer dat op grote varkens- en kippenbedrijven (meer dan 40.000 stuks pluimvee, 2000 mestvarkens of 750 zeugen) de best beschikbare technieken toegepast moeten worden om verontreinigingen te voorkomen, ook wat betreft stank, nog nader uit te werken in nationale uitvoeringsbesluiten. Het ontwikkelen van generiek ruimtelijk beleid gebaseerd op de IPPC is op voorhand niet mogelijk, gelet op de vele in het geding zijnde aspecten. Bij het aanwijzen van de landbouwontwikkelingsgebieden, verwevingsgebieden en extensiveringsgebieden dient de IPPC wel in ogenschouw te worden genomen. In de MER zal dit ook terug dienen te komen.

Het nitraatbeleid vloeit voort uit de Europese Nitraatrichtlijn. De concentratie van nitraat in het grondwater mag de norm van 50 mg/l niet overschrijden. Het mestbeleid, alsmede de daarbij behorende aanwijzing van droge zandgronden door de minister van LNV, heeft mede tot doel te voldoen aan de Europese Nitraatrichtlijn.

Droge zandgronden, herstructurering melkveehouderij, groene diensten

Het beleid van het Rijk op dit onderdeel is in de mestwetgeving vastgelegd. Binnen het areaal uitspoelingsgevoelige gronden zal onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds droge uitspoelingsgevoelige gronden met tenminste tweederde deel grondwater trap 7 en 8 (landelijk ongeveer 140.000 ha) en anderzijds overige uitspoelingsgevoelige gronden met minder dan tweederde deel grondwater trap 7 en 8 (landelijk ongeveer 220.000 ha). In 2002 zullen voor de droge uitspoelingsgevoelige gronden de wettelijk vastgestelde verliesnormen voor droge zand- en lössgronden gelden, terwijl voor de overige uitspoelingsgevoelige gronden afwijkende verliesnormen zullen worden vastgesteld die gelijk zijn aan de verliesnormen voor de niet-uitspoelingsgevoelige

zand- en lössgronden. In het kader van de evaluatie van de Meststoffenwet zal in 2002 worden beoordeeld of de criteria om uitspoelingsgevoelige gronden aan te wijzen moeten worden bijgesteld. Het regeringsstandpunt over het rapport van de commissie Koopmans is, voor zover bekend, nog niet door de Tweede Kamer besproken. In dit regeringsstandpunt is aangegeven dat de provincies gebieden aanwijzen die onder de verwevings- dan wel extensiveringsgebieden dienen te komen. In deze gebieden dient het beleid afgestemd te zijn op de extensivering van de grondgebonden veehouderij. Het is echter nog geenszins zeker dat er instrumenten beschikbaar zijn om dit beleid te kunnen uitvoeren. Om die reden zijn de droge zandgronden niet onder de reconstructiezonering gebracht. De reconstructiecommissie zal het beleid voor de droge zandgronden nader dienen uit te werken.

De Commissie Herstructurering Melkveehouderij (Commissie Koopmans) was ingesteld om te adviseren over stimulerende maatregelen gericht op structurele extensivering en bevordering van de grondgebondenheid van de intensieve melkveehouderij. Het accent ligt daarbij op de concentratiegebieden in Oost- en Zuid-Nederland, met name de droge zandgronden. Op basis van het uitgebrachte advies heeft het kabinet besloten in bepaalde kwetsbare gebieden grondgebonden melkveehouderij na te streven. De kwetsbare gebieden worden aangewezen op basis van gevoeligheid voor nitraatuitspoeling, fosfaatdoorslag, ammoniakemissie in een zone rond voor verzuring gevoelige delen van de EHS en gebieden waar vernatting wordt nagestreefd. De aanwijzing van de gebieden maakt onderdeel uit van het reconstructieproces. Binnen de aangewezen gebieden wordt met een flinke financiële injectie (f 350 mln. binnen de reconstructiegebieden) grondgebondenheid op gebiedsniveau nagestreefd. In 2010 wil men, via een integrale aanpak, een grondgebondenheid hebben bereikt en behouden. Hiermee worden gebiedsspecifieke milieukwaliteiten gerealiseerd en kan de melkveehouderij tevens bijdragen aan “groene diensten”. Het geld is alleen beschikbaar voor maatregelen die verder gaan dan het generieke beleid.

Ecologische Hoofdstructuur en Robuuste verbindingen

De taakstelling voor heel Overijssel is het realiseren van circa 17.500 ha nieuw natuur in de EHS uiterlijk in 2018. Momenteel is daarvan in heel Overijssel gemiddeld circa 40% gerealiseerd. In het reconstructiegebied Salland-Twente ligt het realisatietempo van de EHS veel lager en naar schatting is daar pas 20% van de taakstelling gerealiseerd.

Het huidige natuurbeleid blijkt onvoldoende te zijn om de ruimtelijke samenhang van de natuur te herstellen en om de biodiversiteit te behouden en te herstellen. Daarom zijn door het rijk de ‘robuuste verbindingen’ geïntroduceerd. In Overijssel gaat het om een verbinding tussen de Veluwe en Duitsland en om een verbinding tussen de Sallandse Heuvelrug en het Drents plateau. Voor deze verbindingen zijn door de provincie verkenningen opgesteld die ingaan op het tracé, het ambitieniveau en de voorwaarden voor uitwerking. Naar verwachting zullen GS van Overijssel in juni 2002 een standpunt innemen over de verkenningen. In de tweede helft van 2002 zal samen met het rijk besluitvorming plaatsvinden over de robuuste verbindingen. Daarbij gaat het meer over de uitwerking en de voorwaarden dan over de vraag of ze er uiteindelijk wel of niet komen. De maximale ruimteclaim voor de robuuste verbindingen in heel Overijssel bedraagt circa 7.000 ha. In de uitwerking en besluitvorming zal nader blijken in welke mate functiecombinaties tussen bijvoorbeeld landbouw en natuur mogelijk zijn.

Bijlage 5: Voorlopig beoordelingskader

Ter toelichting op de tabel in deze bijlage dient het volgende:

1. Het overzicht is gebaseerd op de doelen/onderwerpen voor de reconstructie in het algemeen en de aanpak van reconstructie en m.e.r in Overijssel in het bijzonder.
2. Het overzicht is zoveel mogelijk aansluitend gemaakt op het Overijsselse doelrealisatieschema ten behoeve van de nulmeting. Dit doelrealisatieschema is vooral gemaakt met het oog op het in de toekomst meten van de resultaten van gebiedsgerichte maatregelen. Daartoe is het doelrealisatieschema vaak meer gedetailleerd dan mogelijk is voor het reconstructieplan en de MER daarvoor. De MER is een strategisch MER en zal de effecten meer abstract en kwalitatief (moeten) inschatten (vooruitblikkend). In de toekomst kan monitoring en evaluatie plaatsvinden op basis van gemeten gegevens over de werkelijk behaalde resultaten.

Waar in de kolom 'bepaling' de term 'kwalitatief' staat betekent dit dat de beoordeling van het effect niet in te berekenen of te meten eenheden (kwantitatief) is uit te drukken maar dat een beschrijvende (kwalitatieve) indicatie van het effect gegeven zal worden.

Thema	Aspect (vergelijk beleidsdoelstelling van het doelrealisatieschema)	Criterium (vergelijk operationeel doel van het doelrealisatieschema)	Indicator	Bepaling
Landbouw	Verminderen veterinaire kwetsbaarheid	Realiseren varkensvrije zones en compartimentering	Mate van realisatie, ha en km, aantal compartimenten, aantal dieren per compartiment	Kwantitatief
		Meer gesloten productiesystemen	Mate (percentages) van geslotenheid bedrijven (combinatie varkens en zeugen binnen hetzelfde bedrijf, zo weinig mogelijk locaties per bedrijf, meerdere bedrijven bij elkaar op 1 projectvestigingslocatie)	Kwantitatief/Kwalitatief
	Versterken en verbreden economische basis en behouden en versterken rol van de landbouw in beheer landschap en open ruimte en overige groene diensten en diensten t.b.v. waterbeheer.	Ontwikkelen nieuwe agrarische en niet-agrarische takken op agrarische bedrijven, vergroten van toegevoegde waarde agrarische productie, ketenversterking	Mate van het scheppen van mogelijkheden en voorwaarden in het reconstructieplan, bijvoorbeeld ten aanzien van functieverandering agrarische bebouwing. Huidig en toekomstig aantal bedrijven met verbreding (o.a. natuur- en landschapsbeheer). Huidig en toekomstige omzet/inkomen uit verbreding.	Kwantitatief/Kwalitatief
		Realiseren doelstelling van 10% biologische landbouw in 2010	Mate van het scheppen van mogelijkheden en voorwaarden in het reconstructieplan. Huidig en toekomstig aantal bedrijven en ha met biologische landbouw. Huidig en toekomstige omzet/inkomen uit biologische landbouw	Kwantitatief/Kwalitatief
		Vergroten natuurwaarden in landbouwgebied (beheersovereenkomsten, SAN)	Mate van het scheppen van mogelijkheden voorwaarden in het reconstructieplan voor beheersovereenkomsten (ha). Huidig en toekomstig aantal bedrijven en ha met beheersovereenkomsten. Huidig en toekomstig inkomen uit groene diensten.	Kwantitatief/Kwalitatief
		Nieuwe natuur met agrarisch eindbeheer (particulier beheer SN)	Mate van het scheppen van mogelijkheden voorwaarden in het reconstructieplan (ha). Huidig en toekomstig aantal bedrijven met particulier beheer.	Kwantitatief/Kwalitatief

Thema	Aspect (vergelijk beleidsdoelstelling van het doelrealisatieschema)	Criterium (vergelijk operationeel doel van het doelrealisatieschema)	Indicator	Bepaling
		Oprichten samenwerkingsverbanden van agrarische bedrijven: Verenigingen voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer	Mate van het scheppen van mogelijkheden en voorwaarden in het reconstructieplan	Kwalitatief
	Verbeteren externe productie-omstandigheden	Verbeteren verkaveling	Mate van scheppen van mogelijkheden en voorwaarden voor verbetering verkaveling	Kwalitatief
		Verbeteren waterhuishouding	Aandeel landbouwgebied met GGOR (zie ook onder thema water)	Kwalitatief/Kwantitatief
	Verbeteren ruimtelijke structuur van de landbouw in samenhang met overige functies in het landelijk gebied	Zonering	Aantal bedrijven en ha naar zone: extensiverings-, verwevings-, en landbouwontwikkelingsgebied. Hoeveelheid sterlocaties en projectvestigingslocaties.	Kwantitatief
		Ontwikkelingsmogelijkheden op basis van milieuvergunningregels voor stank en ammoniak (ligging ten opzichte van stankgevoelige objecten en binnen 250 meter afstand van voor ammoniak kwetsbare natuurgebieden).	Aantal bedrijven dat nu op slot zit op basis van stankregels en aantal bedrijven binnen de 250-meter-zone (met een emissieplafond). Mate waarin het reconstructieplan deze knelpunten opheft.	Kwantitatief
			Mate waarin het reconstructieplan mogelijkheden en voorwaarden scheidt voor het oplossen van deze knelpunten	Kwantitatief/kwalitatief
	Grondgebondenheid van de landbouw bevorderen	Verminderen van het mestoverschot	Huidige en autonoom verwachte mestoverschot in kg N, mate waarin de reconstructie mogelijkheden en voorwaarden scheidt om bij te dragen aan het oplossen van het mestoverschot, bijvoorbeeld voor mestverwerking en uitplaatsing van bedrijven	Kwalitatief
		Perspectief melkveehouderij, bevorderen grondgebondenheid en extensivering in kwetsbare gebieden (zie Koopmans, droge zandgronden, waterwingebieden en intrekgebieden, gebieden met kwaliteitswater)	Mate van het scheppen van mogelijkheden en voorwaarden in het reconstructieplan (ha, aantal bedrijven). Huidig en toekomstige intensiteit in kwetsbare gebieden in gve/ha	Kwantitatief/kwalitatief

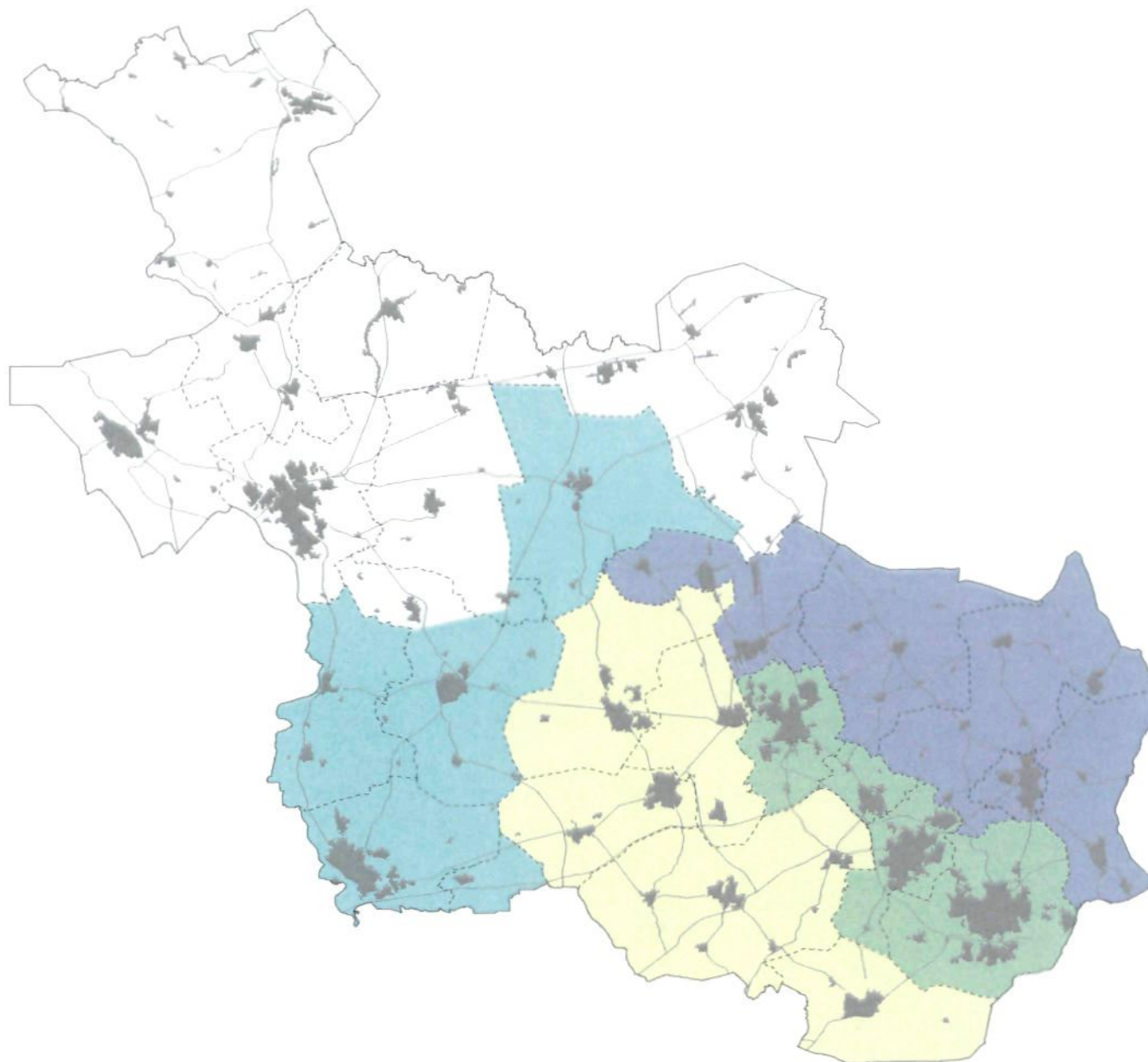
Thema	Aspect (vergelijk beleidsdoelstelling van het doelrealisatieschema)	Criterium (vergelijk operationeel doel van het doelrealisatieschema)	Indicator	Bepaling
Recreatie en toerisme	Vergroten belevingswaarde en ontwikkelen van recreatieve voorzieningen in het landelijk gebied	Vergroten toegankelijkheid van het agrarisch gebied en natuurgebieden	Mate van het scheppen van mogelijkheden en voorwaarden in het reconstructieplan, mate van openstelling	Kwantitatief/Kwalitatief
		Ontwikkelen routenetwerken	Mate van het scheppen van mogelijkheden en voorwaarden in het reconstructieplan (km, aantal routes)	Kwantitatief/Kwalitatief
	Opheffen knelpunten verblijfsrecreatie versus natuur en landschap	Verplaatsen of beter inpassen van verblijfsrecreatiebedrijven	Aantal opgeheven knelpunten (verplaatste of ingepaste bedrijven)	Kwantitatief/Kwalitatief
Leefbaarheid (en economie algemeen)	Wonen en werken in vrijkomende agrarische bebouwing	Toestaan van verantwoorde vormen van wonen en werken in vrijkomende agrarische bebouwing	Mate van het scheppen van mogelijkheden en voorwaarden in het reconstructieplan, aantal woningen en bedrijven (bijdrage aan regionale economie en leefbaarheid)	Kwalitatief
	Ruimte voor ruimte-regeling (rood voor rood) voor sanering stallen in kwetsbare gebieden	Inpassing ruimte voor ruimte (rood voor rood) woningen	Mate van het scheppen van mogelijkheden en voorwaarden in het reconstructieplan, aantal gesloopte stallen, aantal gebouwde woningen. Mate van evenwicht tussen vermindering verstening en inpassing nieuwe woningen	Kwantitatief/Kwalitatief
Water	Herstel veerkracht en vergroten veiligheid, verbeteren kwaliteit en inrichting van watersystemen, vasthouden en bergen van water.	Vasthouden van water (aanpassen watergangen, gebieden meer zelfvoorzienend, natuurvriendelijke oevers)	Aandeel stroomgebied dat is aangepast/zelfvoorzienend is	Kwalitatief
		Dynamisch peilbeheer gericht en anticiperend op GGOR	Aandeel stroomgebied dat is aangepast	Kwalitatief/Kwantitatief
		Bergingsgebieden (functie water en functie landbouw/water)	Ha	Kwantitatief
		Afname afvoerpieken in natte perioden /Reductie van de maatgevende afvoer bij blauwe knopen	M ³ of %	Kwalitatief
		Toename basisafvoer in droge perioden	M ³ of %	Kwalitatief
		Vergroten capaciteit hoofdwaterlopen	Lengte van de rivier waar winterbed is verruimd, km	Kwantitatief

Thema	Aspect (vergelijk beleidsdoelstelling van het doelrealisatieschema)	Criterium (vergelijk operationeel doel van het doelrealisatieschema)	Indicator	Bepaling
		Reductie gebieden met wateroverlast	Oppervlakte met overlast, ha	Kwalitatief
		Rivier- en beekherstel: natuurvriendelijke oevers, nevengeulen, aankoppeling en herstel meanders	Km hersteld	Kwantitatief
	Vermindering verdroging	Vermindering areaal verdroogd natuurgebied	Aandeel/aantal ha hersteld	Kwantitatief/Kwalitatief
		Verminderen verdroging landbouwgrond	Aandeel/aantal ha hersteld	Kwantitatief/Kwalitatief
	Grondwaterkwantiteitsbeheer (waterwinning)	Zuinig en effectief gebruik van grondwater	Aantal duurzaam gemaakte winningen	Kwantitatief/Kwalitatief
	Waterkwaliteit (Emissiereductie, kwaliteit van grond- en oppervlaktewater)	Nitraatconcentratie in grondwater	Areaal dat aan grens-en streefwaarde voldoet	Kwalitatief
		Stikstofconcentratie in oppervlaktewater	Areaal dat aan grens-en streefwaarde voldoet	Kwalitatief
		Fosfaatconcentratie in grondwater	Areaal dat aan grens-en streefwaarde voldoet	Kwalitatief
		Fosfaatconcentratie in oppervlaktewater	Areaal dat aan grens-en streefwaarde voldoet	Kwalitatief
		Verminderen emissies van stikstof en fosfaat in grondwaterbeschermingsgebieden en intrekgebieden, droge zandgronden, gebieden met kwaliteitswater (o.a. cie Koopmans)	Effect op kwaliteit van het (opgepompte) water, areaal dat aan de gewenste bijzondere waterkwaliteit voldoet	Kwalitatief
		Riooloverstorten	Aantal riooloverstorten	Kwalitatief
		Ongezuiverde lozingen	Aandeel (%) ongezuiverde lozingen	Kwalitatief
		Bestrijdingsmiddelen in grond- en oppervlaktewater	Mate waarin de reconstructie (zoning) bijdraagt aan extensivering/minder intensieve teelten in kwetsbare gebieden (en daardoor vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen).	Kwalitatief
Milieu (Lucht)	Stank: Verminderen van het aantal geurgehinderden	Verminderen van de geuroverlast door veehouderijen	Aantal overbelaste situaties op basis van milieuvergunningregels	Kwalitatief
	Ammoniak	Verminderen van de emissie van ammoniak	Totale emissie uit de landbouw in tonnen	Kwalitatief
		Verminderen van depositie van ammoniak op kwetsbare gebieden	Ha in kwetsbare PEHS waar de kritische depositie in mol N per ha per jaar wordt overschreden	Kwalitatief

Thema	Aspect (vergelijk beleidsdoelstelling van het doelrealisatieschema)	Criterium (vergelijk operationeel doel van het doelrealisatieschema)	Indicator	Bepaling
	Geluid	Respecteren stiltegebieden	Mate van toe- of afname geluid in stiltegebieden	Kwalitatief
Natuur	Realiseren oppervlakte natuurgebied in PEHS	Oppervlakte gerealiseerde PEHS (aankoop, functieverandering, ook particulier beheer) in 2018	Ha, in % van de doelstelling	Kwantitatief
		Vergroten oppervlakte bos buiten natuurgebiedsplannen	Ha, in % van de doelstelling	Kwantitatief
		Oppervlakte gerealiseerde beheersovereenkomsten in 2018	Ha, in % van de doelstelling	Kwalitatief
	Verbinden van natuurgebieden	Realisatie provinciale en lokale verbindingen in 2018	Km, in % van de doelstelling	Kwantitatief
		Realisatie robuuste verbindingen in 2018	KM en Ha, in % van de doelstelling	Kwantitatief
	Verbeteren natuurwaarden bestaande natuurgebieden (realisatie kwalitatieve natuurdoelen EHS)	Realisatie natuurdoelen in 2020 (EHS en verbindingzones)	Percentage oppervlakte gerealiseerde natuurdoelen	Kwalitatief
		Aandacht voor beschermde soorten	Toe- of afname actieve bescherming en kwaliteit van de leefgebieden van vitale populaties van de belangrijkste soorten	Kwalitatief
		Respecteren Habitat-, Vogelrichtlijn- en NB-wet gebieden	Areaal en mate waarin deze gebieden gerespecteerd worden, bijvoorbeeld als extensiveringsgebied	Kwalitatief
		Opheffen barrières (bv door aanleg voorzieningen)	Aantal opgeheven barrières	Kwalitatief
		Verminderen verstoring (door recreatie)	Opheffen van (aantal) knelpuntsituaties	Kwalitatief
Landschap en cultuur-historie	Behouden en verbeteren kwaliteit van het landschap	Behoud en herstel van waardevolle oude landschappen en elementen	Omvang gebieden, mate van behoud en herstel	Kwalitatief

Thema	Aspect (vergelijk beleidsdoelstelling van het doelrealisatieschema)	Criterium (vergelijk operationeel doel van het doelrealisatieschema)	Indicator	Bepaling
		Verbeteren ruimtelijke kwaliteit (mate waarin functies, al of niet in combinatie, tot hun recht komen) en landschapsbeeld (ontwikkelen nieuwe landschapskwaliteiten). RUN: gebruik maken van ontwerpers en architectonische benadering.	Omvang gebieden, mate en aard van veranderingen	Kwalitatief
		Oppervlakte nieuwe groenblauwe dooradering (is rijksbeleid, NBL21)	Ha, km, in % van de doelstelling	Kwantitatief
		Mate van afname bebouwing in waardevolle gebieden (verminderen verstening, sloopregeling)	Aantal locaties minder	Kwalitatief
		Overgangszones stad en land (en dorp en land, dorpen in het groen) (G30, grote steden-beleid)	Mate van bijdragen aan de kwaliteit van de overgangszones	Kwalitatief
	Behouden en verbeteren aardkundige en archeologische waarden	Behouden en herstellen van aardkundig en archeologisch belangrijke gebieden	Omvang gebieden, mate van behoud en herstel	Kwalitatief
	Behoud en ontwikkeling cultureel erfgoed	Behoud en herstel van cultuurhistorisch belangrijke elementen, o.a. Belvederegebieden (3 in reconstructiegebied Overijssel)	Omvang gebieden, mate van behoud en herstel	Kwalitatief
		Behoud en ontwikkeling van landgoederen met een multifunctioneel karakter	Omvang gebieden, mate van behoud, herstel en ontwikkeling	Kwalitatief

Startnotitie MER
Reconstructie Overijssel
Reconstructiegebieden

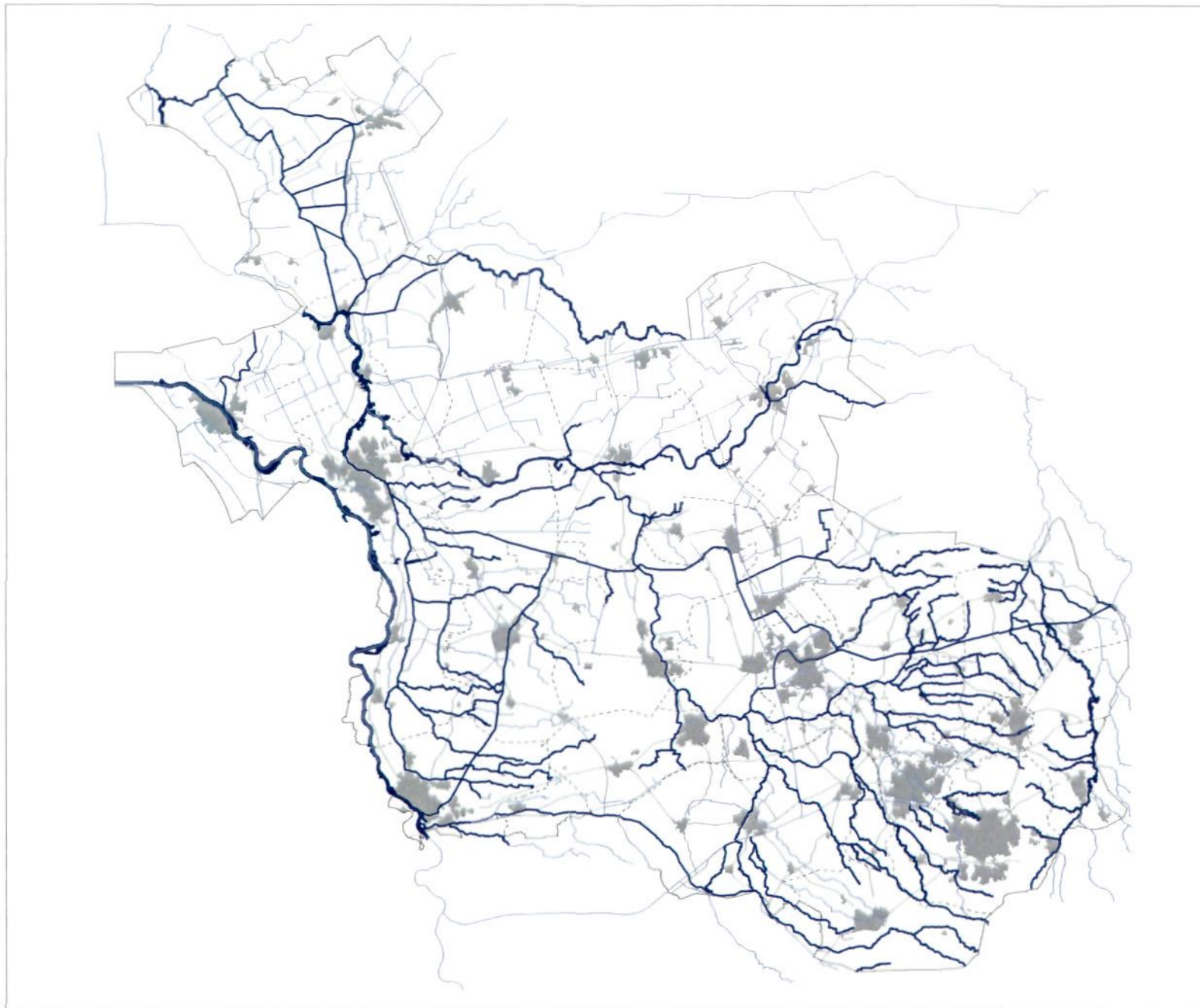
- Netwerkstad Twente
- Noordoost-Twente
- Salland
- Zuidwest-Twente

Startnotitie MER Reconstructie Overijssel

Hoofdwatervanggebieden en
indicatie van stroomgebieden

Hoofdwatervanggebieden

Schaal 1:500.000

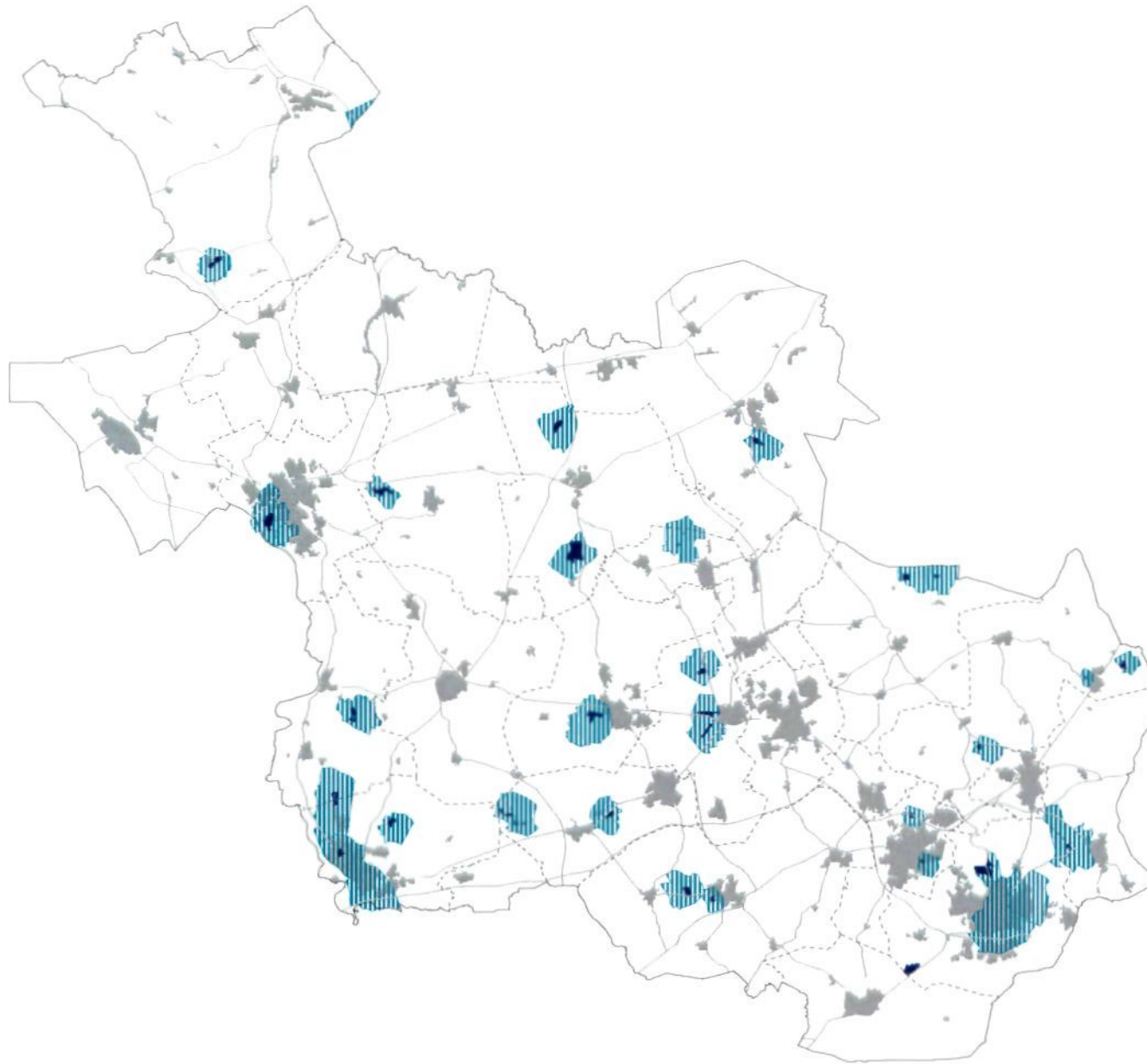
Cartografie: Provincie Overijssel juni 2002 apr. nr. 02256264.2

Startnotitie MER
Reconstructie Overijssel
Grondwaterbeschermingsgebieden en
Waterwingebieden

- Waterwingebied
- Grondwaterbeschermingsgebied

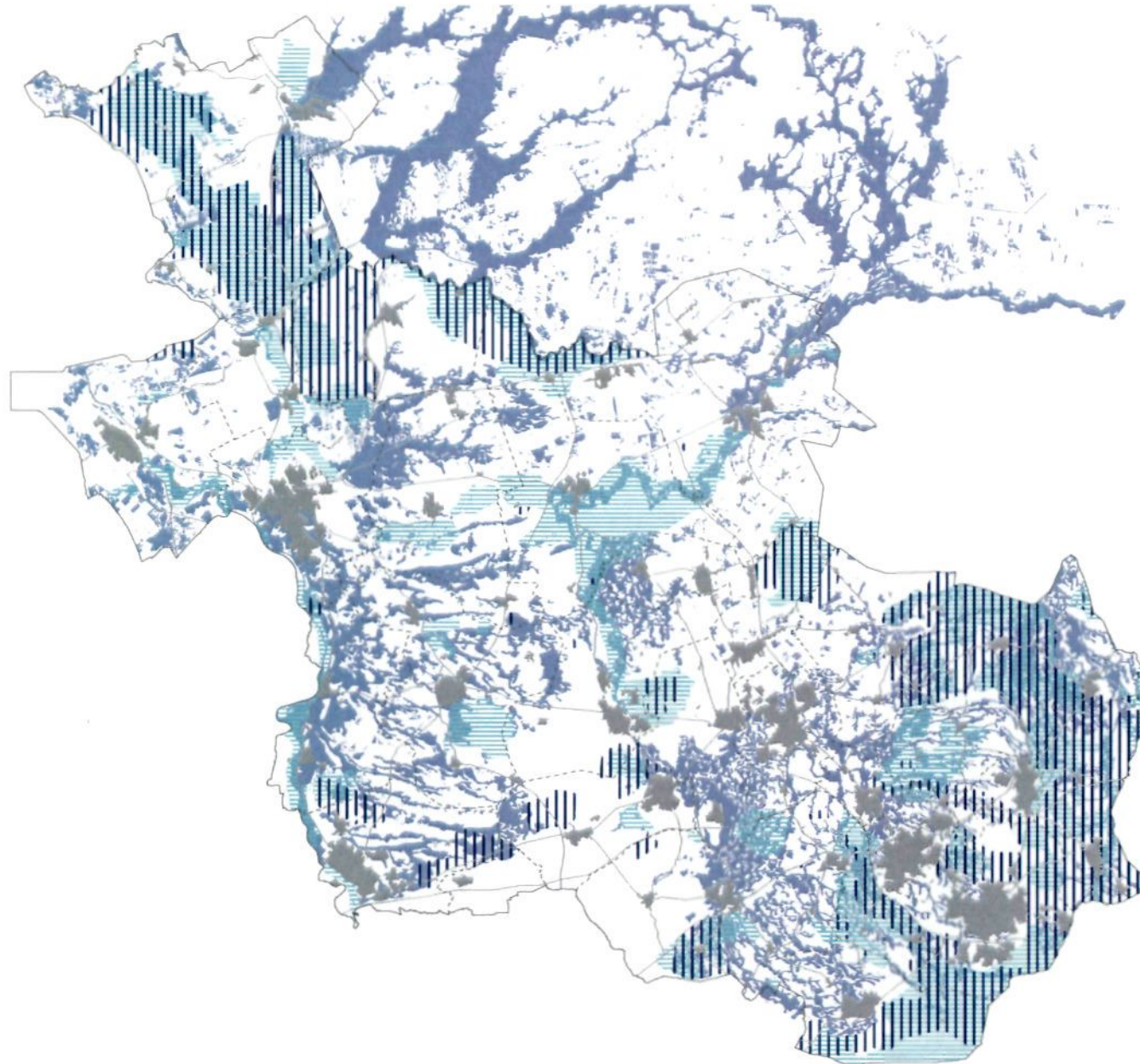

Schaal 1:500.000

Cartografie: Provincie Overijssel juni 2002 apr. nr. 02256264.3

Startnotitie MER Reconstructie Overijssel Waterspecten

- ||| Stroomgebieden met streefbeeld kwaliteitswater
- ||| Watersaandachtsgebieden natuur
- Winterbed (WB 21)

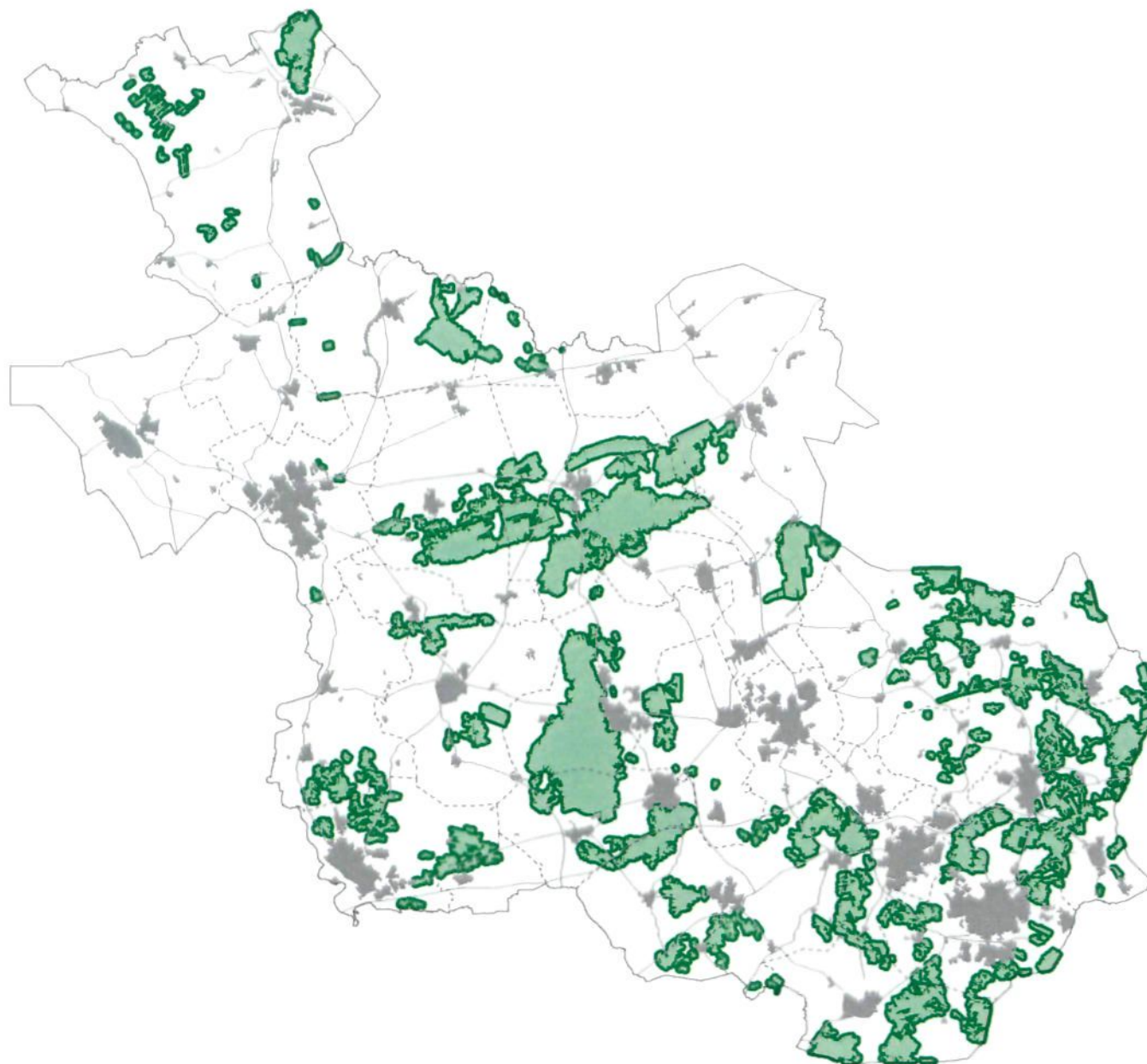
Schaal 1:500.000

Cartografie: Provincie Overijssel juni 2002 apr. nr. 02256264.4

Startnotitie MER Reconstructie Overijssel

Voor verzuring kwetsbare delen van de EHS

- Voor verzuring gevoelige gebieden binnen de PEHS
- Zone van 250 meter om voor verzuring gevoelige gebieden

Schaal 1:500.000

Cartografie: Provincie Overijssel juni 2002 apr. nr. 02256264.5

Startnotitie MER
Reconstructie Overijssel
Provinciale Ecologische Hoofdstructuur

 Provinciale Ecologische Hoofdstructuur

Schaal 1:500.000

Cartografie: Provincie Overijssel juni 2002 apr. nr. 02256264.6

Startnotitie MER Reconstructie Overijssel

Vogel- en habitatrictlijngebieden
en Natuurbeschermingswetgebieden

- Natuurbeschermingswetgebieden
- Vogel- en habitatrictlijngebieden

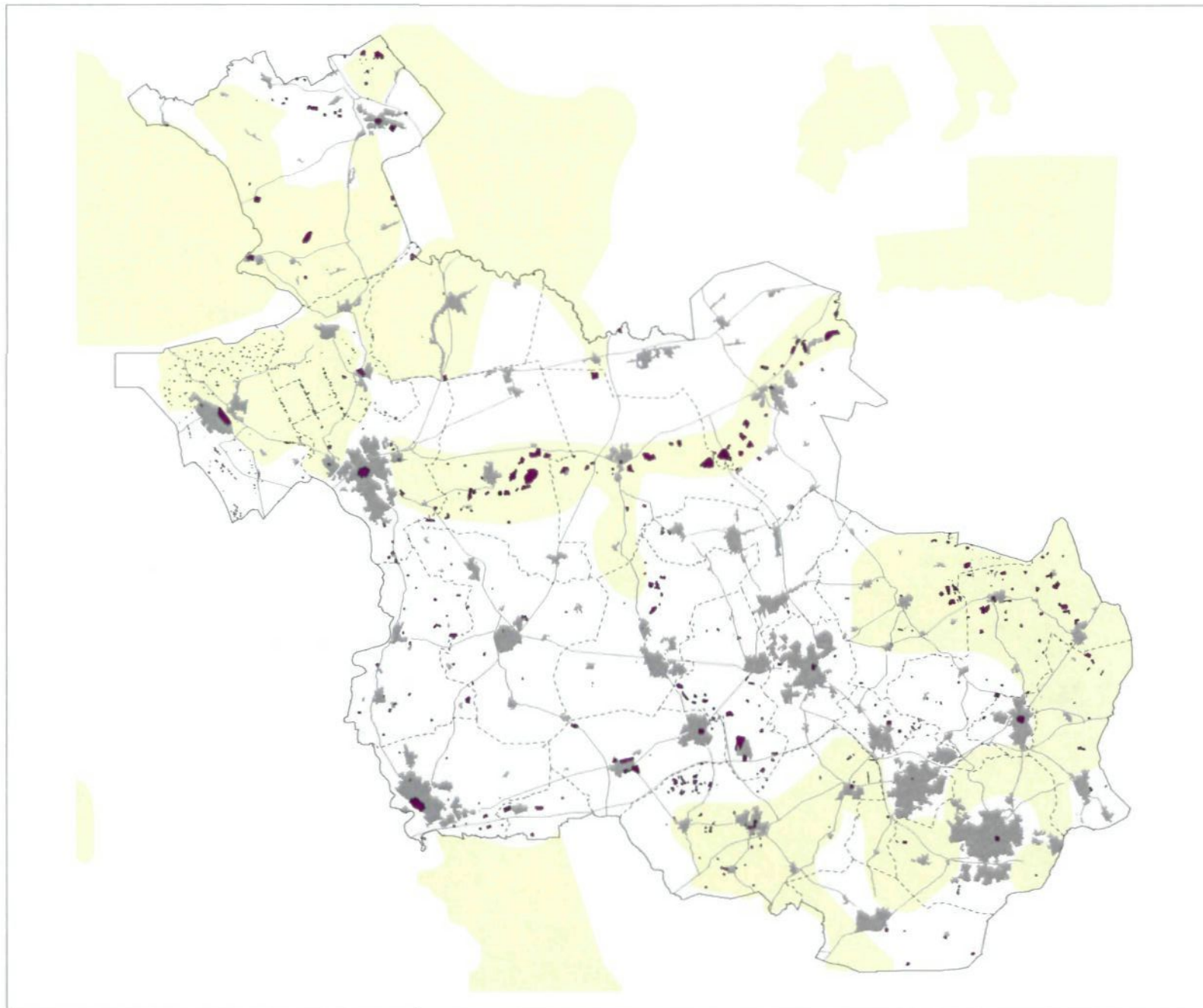
Schaal 1:500.000

Cartografie: Provincie Overijssel juni 2002 apr. nr. 02256264.7

Startnotitie MER Reconstructie Overijssel

Archeologische waarden en
Belvederegebieden

- Archeologische monumenten
- Belvederegebieden

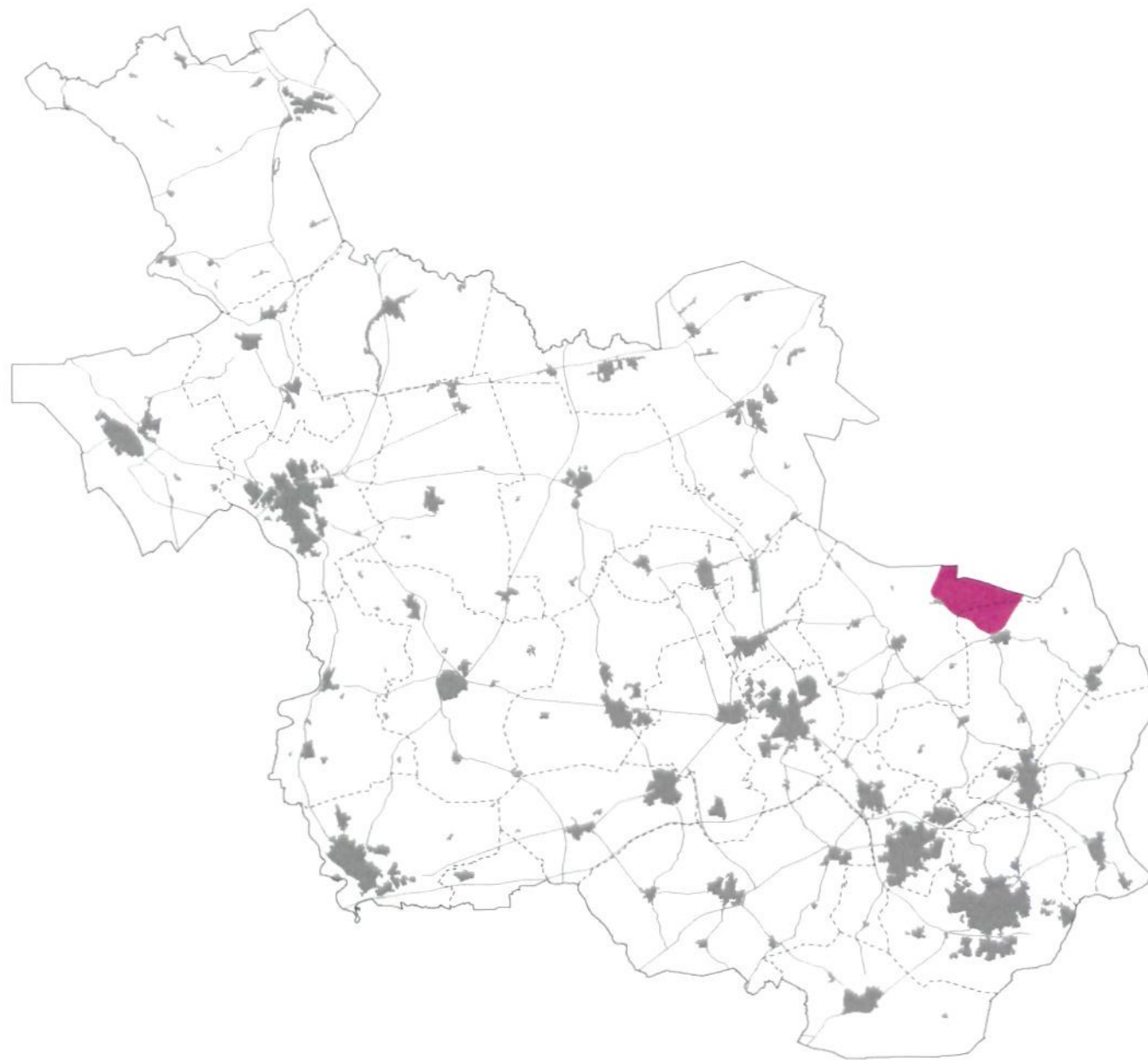
Schaal 1:500.000

Cartografie: Provincie Overijssel juni 2002 apr. nr. 02256264.8

**Startnotitie MER
Reconstructie Overijssel**
Stiltegebieden

 Stiltegebieden

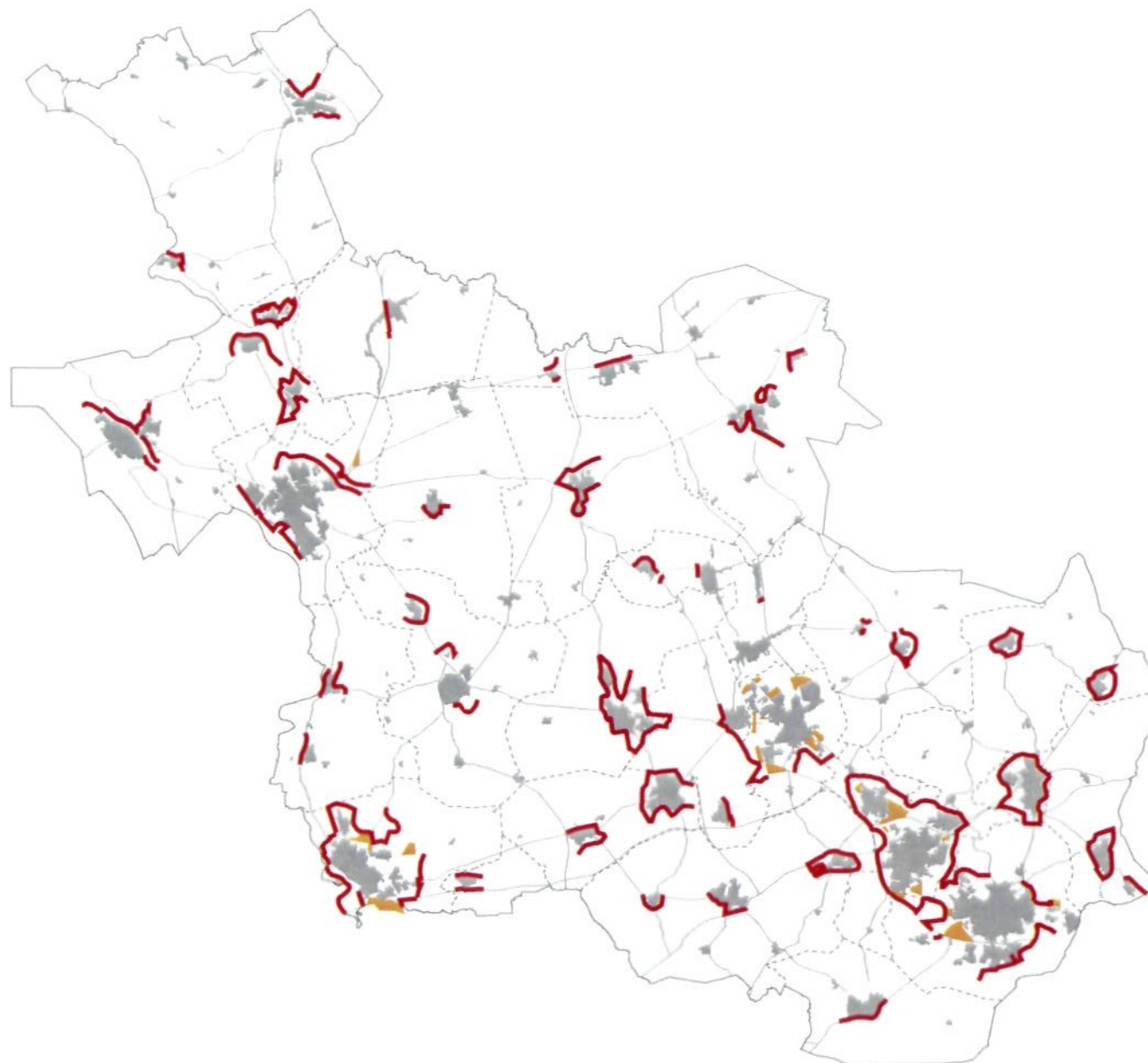

Schaal 1:500.000

Cartografie: Provincie Overijssel juni 2002 apr. nr. 02256264.9

Startnotitie MER
Reconstructie Overijssel
Stedelijke uitbreidingsplannen

- Belemmering uitbreiding stads- en dorpsgebied (Streekplan 2000+)
- Stedelijke uitbreidingsplannen (Streekplan 2000+)